

Täysistunto

Keskiviikko 19.12.2018 klo 10.01—1.56

2.8. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraavaksi esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Keskustelu

14.36 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen siis sivistys- ja tiedejaoston osalta valiokunnan mietinnön. Otamme tässä kantaa moneen asiaan, ja lisäksiäkin on kosolti, niin kuin usein tässä pääluokassa on.

Kaiken kaikkiaan yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osalta valiokunta toteaa, että koulutukseen on kohdistunut leikkauksia muun muassa valtionosuuksien leikkausten kautta sekä indeksijäädytysten kautta, ja toteaa myös, että samaan aikaan on tehty paljon uudistuksia.

Varhaiskasvatuksen uudistunutta lainsäädäntöä pidetään hyvänä ja kiinnitetään huomiota muun muassa varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyys ja siihen, että nyt lastentarhanopettajien koulutusta lisätään mutta myös jatkossa on kiinnitettävä huomiota tähän riittävyyteen. Hyvänä valiokunta pitää viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeylun laajentamista sekä myös sitä, että nyt näihin haasteellisempien alueiden päiväkotihin esitetään lisärahoitusta. Eli nämä ovat varhaiskasvatuksen osalta huomioitamme.

Peruskoulutuksen osalta valiokunta puhuu paljon sen tärkeydestä, että koulut voivat olla tasavertaisessa asemassa, ja näistä avustuksista haasteellisten peruskoulujen osalta ja osaltaan lisää vielä tätä rahoitusta 2 miljoonalla eurolla.

Lukiokoulutuksen osalta todetaan se, että lainsäädäntöä on uudistettu, ja todetaan myös se, että jatkossa on arvioitava lukiokoulutuksen perusrahoituksen riittävyys, sillä nyt sinne on kohdistunut paljon supistuksia ja valitettavasti sitten on käynyt niin, että kuntien vastuut tätä kautta ovat lisääntyneet.

Myönteinen lisäys on kerhomäärärahoihin, eli sinne kohdistui 3 miljoonan leikkaus tämän vuoden tasosta, ja sen valiokunta esittää palautettavaksi. Samoin myös esimerkiksi Lukukeskukselle esitetään lisärahoitusta. Nämä ovat hyvin tärkeitä, lasten harrastusmahdollisuuksiakin tukevia lisäyksiä.

Vapaan sivistystyön osalta, puhemies: Valiokunta korostaa sen roolia muun muassa maahanmuuttajakoulutuksessa sekä sitten ihan kansalaisten digitaitojen edistäjänä. Tähän sisältyy sitten myös lisäyksiä järjestöille, muun muassa Etäkoulu Kulkurille, Suomi-kouluille, naisjärjestöille, Karjalan Liitolle sekä Sofian kannatusyhdistykselle.

Ammatillisen koulutuksen osalta toteamme tämän reformin ja sen, että sen toimeenpano vie kyllä vielä aikansa. Arviointi tässä vaiheessa on vielä ennenaikaista, mutta valiokunta toteaa myös, että toimeenpano vaatii osin vahvempaa tukea. Erityistä huomiota kiinnitetään lähiopetukseen sekä sitten opinto-ohjaukseen, ja siihen tarvitaan selvästi suurempaa

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

tukea. Valiokunta toteaa, että on hyvä, että tätä toimeenpanoa tuetaan 15 miljoonalla, mutta muistuttaa, että aikaisempien säästöpäätösten ja reformin laajuuden vuoksi on vielä erittäin haasteellista päästä tässä uudistuksessa onnistuneesti maaliin, ja erityisesti painotetaan lähiopetuksen riittävyyttä sekä tukea.

Korkeakoulujen osalta valiokunta kiinnittää huomiota myönteisellä tavalla esimerkiksi siihen, että Suomen Akatemialle lisätään nyt rahoitusta muun muassa näihin lippulaivahankkeisiin, mutta toteaa kuitenkin huolestuneisuutensa siitä, että tki-menojen osuus bruttokansantuotteesta on laskenut viime aikoina. Nyt se on hieman nousussa, mutta kiinnitämme huomiota siihen, että jatkossa tarvitaan vielä lisää panostuksia. Ammattikorkeakoulutuksen osalta todetaan, että siellä on ollut mittavia säästöjä, ja kaiken kaikkiaan korostetaan tätä tietynlaista rahoituksen ennakoitavuutta ja riittävyyttä. Nythän se pirstaloitunut rahoitus saa usein paljon huolta aikaiseksi.

Taiteen ja kulttuurin osalta on tärkeä kirjaus VOSin uudistamisesta. Tässä esitetään ihan lausumaa siitä, että vietäisiin tämä tulevaisuudessa maaliin, ja nimenomaan edellytetään lisäresursseja, muuten tämä ei mene, ja erikseen vielä todetaan, että esimerkiksi asiaa ei saa hoitaa siten, että esitettäisiin vaikkapa Tampereen Työväen Teatterille säästöjä, niin kuin aikaisemmassa vaiheessa pieni pelko oli.

Kaiken kaikkiaan puhumme myös kärkihankkeista ja niiden vakiinnuttamisen tärkeydestä sekä tuotantotuista elokuville, mitkä ovat olleet tärkeitä, ja kirjastoille kohdistetaan digihankkeeseen erityinen määräraha.

Hyvitysmaksun osalta valiokunta ihan oikein toteaa sen, että leikkausta ei pidä tehdä. 2 miljoonaa sinne palautetaan ja kirjataan lausumalla, että tämä järjestelmä on nyt selvitettävä, uudistustarpeet kartoitettava ja seuraavassa hallitusohjelmassa asiaan palattava. [Timo Heinonen: Oikein!]

Kaiken kaikkiaan rahapelitoiminnan osalta tulee lisämäärärahoja lukuisiin kohteisiin, muun muassa Lukukeskukselle, Kuhmon Kamarimusiikki -tapahtumalle, Sorin Sirkukselle, Taide Boxissa -hankkeelle, Kemijärven kuvanveisto- ja kulttuurisäätiölle, Sata-Häme Soi -festivaalille, Hetan Musiikkipäiville sekä ruokatietonäyttelylle Suomen maatalousmuseo Sarkaan.

Liikunnan osalta todetaan hyvin tämä iso haaste väestön liikkumattomuudesta ja painotetaan sitä, että kun nyt Liikkuva koulu -hanke, joka on ollut hyvä ja erinomainen, loppuu, pitää jollain tavalla nämä käytännöt vakiinnuttaa, [Puhemies koputtaa] ja myös Liikkuva opiskelu -hanketta haluamme tukea. [Puhemies: Aika!]

Puhemies, jos sallitte, sanon ihan lyhyesti vielä loppuun, mitä tässä on lisäyksiä:

Eli seuratukeen miljoona vähävaraisten lasten harrastusmahdollisuuden edistämiseen, [Timo Heinonen: Hyvältä kuulostaa!] sekä sitten liikunnan koulutuskeskuksille.

Nuorisopuolella puhumme muun muassa haasteista työpajatoiminnan suhteen. Siellä on resurssipula ja huoli sote-maku-uudistuksen vaikutuksesta tähän. [Puhemies koputtaa] Määrärahoja esitetään niin etsivälle nuorisotyölle kuin työpajoillekin.

Puhemies! Tässä vaiheessa, koska aika loppuu, haluan esittää vielä kiitokset koko jaostolle hyvästä yhteistyöstä sekä myös ministereille hyvästä yhteistyöstä.

Ja tietenkin tähän sisältyy vastalauseita oppositiolta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän pysymään aikarajoissa. Meillä on täällä paljon puheenvuoroja. — Nyt sitten ministeri Grahn-Laasosen esittelypuheenvuoro.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

14.43 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa rouva puhemies! Lämpimät kiitokset valiokunnille ja jaostolle tästä perusteellisesta työstä ja hyvästä yhteistyöstä tänä vuonna.

Tasa-arvoinen ja laadukas koulutus on Suomen menestystekijöistä kaikkein tärkein, ja Suomi on onnistunut yhdistämään vuosien saatossa erinomaiset oppimistulokset ja tasa-arvon. Suomessa edelleenkin vanhemmat voivat luottaa siihen, että meillä ei tarvitse valita koulua, ja meillä ovat koulujen väliset erot maailman toiseksi pienimmät viimeisimmän Pisa-tutkimuksen mukaan. Heikosti osaavien osuus on Suomessa EU-maiden alhaisin, ja opettajamme tekevät kouluissa joka päivä erinomaista työtä.

Olemme eläneet viime vuosina monta vaikeaa ja niukkaa vuotta. Juuri nyt taloudellisen tilanteen koheneminen on tehnyt mahdolliseksi tutkimus- ja koulutuspanostusten tekemisen pitkästä ajasta. Ensimmäiset niistä nähtiin vuoden 2018 talousarviossa, ja ensi vuoden talousarvioletyksessä hallitus jatkaa samaa linjaa kohti parempia aikoja.

On huolestuttavaa tietenkin se, että viime aikoina on tullut viestiä siitä, että talouden kasvu olisi hidastumassa. Sen takia on entistä tärkeämpää se, että kiinnitetään huomiota työllisyyden edistämiseen ja tehdään niitä uudistuksia, jotka vahvistavat Suomen taloutta tulevina vuosina, koska se on myös koulutusjärjestelmän kannalta ihan keskeinen iso kuva ja asia. Joka tapauksessa on selvää, että kaikkina aikoina vahva osaamis pohja on muuttuvassa, epävarmassa maailmassa tärkein turva niin maallemme kuin jokaiselle ihmiselle yksilönä.

Määrätietoiset toimet ja koulutus uudistukset tällä hallituskaudella alkavat tuottaa tulosta. Olen erittäin iloinen siitä, että tällä hallituskaudella ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on laskenut ja se kehittyä hyvään suuntaan, koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osuus on tilastoissa kääntynyt laskuun ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee. Isossa kuvassa, kun tänäänkin tietysti budjettia käsiteltäessä meillä on käsitellyssä rahaa ja se, paljonko sitä on käytettävissä, on tärkeää ja hyvä muistaa, että Suomi käyttää julkista rahaa koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kaikkiaan, kun lasketaan yhteen eri pääluokat, noin 15 miljardia euroa. Se on valtava summa, ja niin pitää ollakin.

Tässä budjettietyksessä teemme useita tärkeitä lisäyksiä koulutuksen määrärahoihin. Hallitus on tehnyt koko ajan merkittäviä panostuksia eri lisätalousarvioprosesseissa pitkin matkaa jo parin vuoden ajan osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen rahoittamalla täydennys- ja muuntokoulutusta. Samaan aikaan, kun vastaamme näihin korkeasuhdanteen tuomiin koulutustarpeisiin, olemme huolehtineet tulevan kasvun edellytyksistä. Viime viikolla julkistettu selvitys Tieteen tila 2018, jonka laati Suomen Akatemia, toi hyviä uutisia. Suomen tieteellinen vaikuttavuus eli käytännössä laatu on maailmanlaajuisessa vertailussa noussut. Tässä keskeisessä roolissa on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta, johon on kohdistettu ensi vuoden talousarvioletyksessä merkittävä ja pysyvä 112 miljoonan euron lisärahoitus eli pysyvä määrärahojen tason korottaminen, mikä tuo uskottavuutta myös yhteisesti sovitulle Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:lle, jossa tavoitellaan merkittävää tutkimus- ja innovaatiotoiminnan volyymin kasvua Suomessa.

Mainitsen myös muutamia tasa-arvoon liittyviä toimia, koska tasa-arvo on se keskeinen perusarvo, joka yhdistää meitä täällä eduskunnassa. Kannamme vastuuta maamme tulevaisuudesta huolehtimalla jokaisen lapsen ja nuoren mahdollisuudesta saada maailmanluokan koulutusta omassa lähikoulussa ja siten jatkaa opinpolkua eteenpäin, ja tuo polku alkaa jo päiväkodista. Varhaiskasvatuksen tasa-arvoa tuetaan uudella 10 miljoonan euron

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

määrärahalla ensi vuoden budjetissa. Rahalla voidaan pienentää ryhmäkokoja ja palkata lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimivissa päiväkodeissa.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostoon tähtäävä viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu jatkuu ja laajenee. Tarkoitukseen esitetään myös jo olemassa olevan 5 miljoonan euron määrärahan lisäksi ensi vuodelle 5:tä miljoonaa euroa. Olemme jo avanneet kunnille tämmöisen haun, jolla valtion rahoitusosuus tässä kokeilussa kaksinkertaistuu edelliseen vaiheeseen verrattuna.

Tämän vuoden talousarvioon hallitus myöskin kaksinkertaisti peruskoulun tasa-arvahoituksen, jolla tuetaan haastavilla alueilla toimivia kouluja. Tähän tarkoitukseen esitetään ensi vuodelle kohdennettavan 32 miljoonaa euroa. Kiitos myöskin eduskunnalle 2 miljoonan euron lisäyksestä tähän.

Koulujen kerhotoiminnalla on tärkeä syrjäytymistä ehkäisevä rooli, ja myöskin siihen varataan ensi vuonna lisää resursseja. Kiitos eduskunnalle tässäkin yhteistyöstä.

Muun muassa näitä asioita sisältää ensi vuoden talousarvio, ja voimme kulkea kohti ensi vuotta myös koulutusjärjestelmän osalta hyvillä mielin, sillä isot, keskeiset lainsäädäntöhankkeet on viety aikataulussa [Puhemies koputtaa] eteenpäin, ja sitä kautta suomalainen koulutusjärjestelmä kulkee kohti uutta aikaa.

14.49 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Kulttuurin ja taiteen, urheilun, liikunnan ja nuorisotyön sekä opintotuen vastuualueilla ensi vuoden talousarviesitykseen sisältyy lukuisia uudistuksia ja kehittämishankkeita, joista keskeisimpiä ovat Liikkuva opiskelu -hankkeen käynnistäminen, opintotukeen tehtävät muutokset ja taiteen edistämiseen panostaminen.

Opintotukeen esitetään yhteensä 587 miljoonan euron määrärahaa, josta opintorahan osuus on 442 miljoonaa euroa. Opintotukeen esitetään sisällytettäväksi noin 46 euron kuukausittainen oppimateriaalilisä, johon on oikeus opintorahan vähävaraikorotukseen oikeutetulla alle 20-vuotiaalla sekä vastaavasti pienituloisen perheen alle 17-vuotiaalla lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijalla. Lisäksi lukiokoulutuksen lukuvuoden tukiaikaa pidennetään kuukaudella, yhdeksästä kymmeneen kuukauteen, ja itseenäisesti asuva alle 18-vuotias opiskelija voi saada opintorahan perusmäärän sekä asumislisän ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa. Edellä mainittu muutos parantaa myös alaikäisten opiskelijoiden mahdollisuuksia saada yleistä asumistukea, koska asumistuen saamisen ehtona on yleensä opintotuen saaminen. Apurahat eivät enää ensi vuodesta lukien voi vähentää opintotukea nykyiseen tapaan. Tämä muutos lisää opiskelijoiden käyttövaroja ja helpottaa muun muassa opiskelun ja urheilun yhdistämistä.

Kulttuurille ja taiteelle esitetään 448 miljoonaa euroa, mistä rahapelitoiminnan tuottojen osuus on 246 miljoonaa euroa. Taiteen edistämiseen esitetään lisäystä rahapelitoiminnan voittovaroista yhteensä noin 8 miljoonaa euroa. Lisäykset kohdistetaan muun muassa esittävän taiteen niin sanotun vapaan kentän rakenteelliseen muutokseen, kansainvälisiin elokuvien yhteistuotantoihin, kuntien kulttuuritoiminnan strategiseen kehittämiseen ja eri taiteenalojen kehittämiseen. Lisäyksestä yhteensä 2 miljoonaa euroa kohdistetaan esittävän taiteen niin sanotun vapaan kentän tukeen, lasten ja nuorten tasavertaisiin mahdollisuuksiin osallistua taiteeseen ja kulttuuriin sekä prosenttiperiaatteen laajentamiseen. Ministeriö käynnistää kevään 2018 kehysriihessä vuosille 2020—2023 päätetyn VOS-uudistuksen toimeenpanon uudistamalla esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta jo vuonna

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

2019. Lisämääräraha 1 miljoonaa euroa kohdennetaan kolmevuotisiin toiminta-avustuksiin.

Lisäksi valtiovarainvaliokunta on lisännyt 2 miljoonaa euroa yksityisen kopioinnin hyvitysmaksuihin. Lisämäärärahalla varmistetaan, että tekijät saavat kohtuullisen hyvityksen teosten valmistamisesta yksityiseen käyttöön. Kiitan valiokuntaa näistä lisäyksistä. Ne ovat tärkeitä kulttuurin ja taiteen toimijoille.

Arvoisa puhemies! Liikunnalle esitetään 159 miljoonaa euroa, mistä 155 miljoonaa rahapelitoiminnan tuotoista. Liikkuva koulu -ohjelman tuki laajennetaan Liikkuva opiskelu -ohjelmaan, joka kattaa pääasiassa toisen asteen oppilaitokset ja liikuntaa edistävien hankkeiden pilotoinnin erityisesti varhaiskasvatuksessa. Hallituksen kärkihankkeena on vuosina 2015—2018 toteutettu Liikkuva koulu -ohjelmaa, jonka tavoitteena on ollut tuoda tunti liikuntaa päivässä jokaisen peruskoululaisen päivään. Ohjelma on onnistunut erinomaisesti, ja se on saavuttanut noin 90 prosentin kattavuuden kunnista, peruskouluista ja peruskoululaisista. Liikkuva opiskelu -ohjelmaan esitetään vuodelle 2019 rahoitusta yhteensä 3,8 miljoonaa euroa.

Nuorisotyön määrärahoihin esitetään 78 miljoonaa euroa, mistä 55 miljoonaa rahapelitoiminnan voittovaroista. Ministeriön esityksessä turvataan nuorten työpajatoiminta ja etisivä nuorisotyö koko maassa. Määrärahaa esitetään lisättäväksi työpajatoimintaan ja Nuotta-valmennukseen sekä haja-asutusalueille etsivään nuorisotyöhön. Nuorisotyö on mukana monialaisen Ohjaamo-toiminnan kehittämisessä. Nuorisotyön määrärahoista tullaan myös kanavoimaan tukea nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaitojen kehittämiseen sekä esitetään lisäkohdennusta kielipesätoimintaan, jolla on keskeinen merkitys inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielten säilymisen kannalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan debattikeskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron debatissa, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Valiokunnan puheenjohtaja Puumala.

14.54 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iso kuva on nyt positiivisempi koulutuksessa kuin moneen vuoteen aikaisemmin. Pääsemme ajamaan koneita ylöspäin, ja se on tietysti tervetullutta ja odotettua, kuten tässä ministeri kuvaili. Jaostossa on tehty myöskin hyviä täsmäkohdennuksia. Niistä kiitos kaikille, jotka ovat niihin vaikuttaneet.

Ehkä siellä huolipuoolella, jos koulutuksesta lähdetään liikkeelle, on tämä perustan kuntoon saattaminen. Joka kerta hätkähdän sitä tietoa, että 10—11 prosenttia peruskoulusta tulevista, kun he siirtyvät toiselle asteelle, tulee sinne heikolla luku- ja kirjoitustaidolla. Me emme kerta kaikkiaan voi hyväksyä tätä maassa, jossa on maailman paras peruskoulu. En syytä tästä koulua, eikä varmaan syyllistä etsimällä ylipäätänsä ratkaisuja löydy. Uskon, että kysymys on yhteiskunnallisesta ilmiöstä. Paljon on tapahtunut suomalaisessa yhteiskunnassa. Meidän tehtävämme on laittaa perusta kuntoon, meillä on siihen mallikin, jota mielelläni myöhemmin vähän esittelenkin. Mutta kysyn ministeriltä: mitä ajattelette, mitkä ovat ne seuraavat askeleet perustan laittamiseksi kuntoon?

14.55 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden kannalta kaikkein tärkein tavoite on se, että jokainen lapsi saa varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta riittävät tiedot ja taidot, oppimisen ilon, sellaisen oppimisen ilon,

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

joka kantaa sitten jatko-opintoihin ja läpi koko elämän. Siksi varhaiskasvatuksen tasa-arvoraha on todella tärkeä. On tärkeää, että panostamme sinne varhaisiin vuosiin ja näin turvaamme oppimisen yhdenvertaiset mahdollisuudet.

Esitän huoleni maahanmuuttajataustaisista lapsista ja nuorista. Vain noin muutama prosentti, onko se 6—7 prosenttia, maahanmuuttajataustaisista nuorista siirtyy lukioon, kun tavoitteemme on, että 50 prosenttia ikäluokasta kävisi korkea-asteen. Kysyn: mitä toimia ministerin mielestä vielä pitäisi tehdä, jotta tasa-arvo toteutuisi?

Esitän myös iloni siitä, että saamme Liikkuva varhaiskasvatus -hankkeen liikkeelle. Siihen eduskunta lisäsi määrärahat. Lapset liikkuvat aivan liian vähän. Päiväkodissa on parikymmentä minuuttia ennen puoltapäivää terveyttä edistävää liikuntaa, ja istuva elämäntapa [Puhemies koputtaa] tutkimusten mukaan muotoutuu jo 3-vuotiaana. Kysyn: Mitä tällä miljoonalla eurolla saa? [Puhemies koputtaa] Saammeko tämän pilotin hyvin liikkeelle, kun siihen nyt rahat saimme?

14.56 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoli varhaiskasvatuksesta on keskusteluttanut paljon. Ihan aluksi olitte hallituksessa nostamassa varhaiskasvatusmaksuja, mutta onneksi maksuja sitten lopulta alennettiin. On murheellista, että hallitus on heikentänyt varhaiskasvatuksen laatua suurentamalla ryhmäkokoja. Myös lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen on rajattu. Tämä on aiheuttanut epätasa-arvoa eri kunnissa asuvien lasten välillä, kun heikennykset on toisaalla otettu käyttöön ja toisaalla sitten taas ei. On ikävää, että Sipilän hallitus tullaan muistamaan siitä, että se heikensi pienten lasten tasa-arvoa.

No, varhaiskasvatustilaa on uudistettu tänä vuonna. Uudessa laissa on paljon hyvää, mutta sinne jäi myös korjattavaa, ja yksi tärkeimmistä koskee lapsen tuen järjestämistä. Varhaiskasvatuksessa tulisi saada samalla tavoin kolmiportaista tukea kuin perusopetuksessakin saadaan. Me tiedämme, että mitä varhemmin ja aikaisemmin ongelmiin puututaan, niin kuin äskeisessäkin puheenvuorossa sanottiin, sitä helpommin ne voidaan korjata. Pienelle lapselle varhain annettu tuki on kaikkein vaikuttavinta ja helpottaa lapsen myöhempää koulutietä. Arvoisa ministeri, hallituskautta on vielä jäljellä. Mitä aiotte tehdä, että myös pienet lapset saisivat riittävää tukea varhaiskasvatuksessa?

14.58 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun nyt on vaalikauden viimeinen budjetti käsittelyssä, niin kyllähän nyt on tilinpäätöksen aika, ja ei se, mistä lähdettiin koulutussektorilla, kovin mairittelevaa ole ollut, kun koulutussektori oli rajujen säästöjen kohteena ja vaalikauden aikana oppositio ei ole säästänyt hallitusta koulutukseen liittyviltä välikysymyksiltä. [Pia Viitanen: Mutta eikö ihan aiheesta?]

Mutta kuitenkin sen uskallan sanoa, että saldo on sittenkin plusmerkkinen, että tässä on tehty pitkälle 2020-luvulle luotaavia linjauksia: lukiouudistus, varhaiskasvatuksen uudistus, toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistus, korkeakoulu 2030 -visiotyö on käynnissä. Nyt vain on jatkossa turvattava ei pelkästään rahoitus vaan myös se, että pitkäjänteisesti, yli vaalikauden ulottuen, koulutussektorille [Puhemies koputtaa] turvataan toimintaedellytykset.

14.59 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri puheensa alussa totesi, opettajat tekevät päivittäin erinomaista työtä, olen ihan samaa mieltä. Myös ministeri on mielestäni siinä mielessä tehnyt erinomaista työtä, että siinä

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

työssä on ollut paljon semmoista uudistushenkeä ja on viety isoja, raskaita prosesseja eteenpäin, mitkä eivät koskaan ole helppoja. Ne toteuttavat varmasti niitä meidän koulutuksen perusarvoja, mutta haasteena ovat olleet ne leikkaukset, niin kuin salissa on moineen kertaan todettu. Mitä enemmän me kohdennamme leikkauksia, sitä enemmän me ikään kuin unohtamme sen tosiasian, että oppijoita on hyvin erilaisia. Kun meillä on erilaisia oppijoita, niin tuen tarvetta on hyvin paljon, ja se taas liittyy resursseihin. Ja se liittyy myös siihen, mitä edustaja Puumala nosti esiin siitä, miten perusta saadaan kuntoon, niin että kukaan esimerkiksi perusasteelta ei siirry ilman [Puhemies koputtaa] lukutaitoa. Tämä on edelleen se konflikti, minkä keskellä me olemme, kun me katsomme tätä koulutuksen sektoria.

Olisin loppuun kysynyt vielä opettajankoulutuksesta ja monikulttuurisuudesta, yhteisöjen monimuotoisuudesta: Miten tällä hetkellä siinä asiassa mennään nimenomaan täydennyskoulutuksen suhteen? Sille on huutava tarve kouluyhteisössä sekä opettajien että rehtorien näkökulmasta. [Puhemies koputtaa] Miten siinä tänä vuonna edistytään?

15.00 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mediassa on paljon ollut puhetta tästä, että toisen asteen koulutuksessa oppilaat ovat paljon kotona eivätkä saa sitä ammatillista koulutusta. Nyt kumminkin tietyissä ammattioppilaitoksissa on kiltakouluja. Se on uudenlainen tapa kouluttaa. Kiltakouluissa uuden oppiminen ja toimeen tarttuminen on ennakkoluulotonta ja digitalisaatiota hyödynnetään oppimisen tukena. Teoriaa on vain 45 minuuttia päivässä, sen jälkeen loppupäivä ollaan käytännön harjoitteluissa eli tekemään, mennään heti opittua opettelemaan. Opettajat ovat yleensä yrittäjätaustaisia. He tietävät oikeasti, mitä siellä kentällä sitten tarvitaan, minkälaisia työntekijöitä he haluavat niistä ammattioppilaitoksista. Sitten vanhemmat oppilaat ovat ensimmäisen luokan oppilaitten tuutoreina, eli he muodostavat tiimejä ja yhdessä sitten harjoittelevat, eikä ketään jätetä yksin. Kukaan siellä koulussa ei jää yksin, hän kuuluu aina johonkin tiimiin. Kysyisinkin ministeriltä: oletteko käynyt [Puhemies koputtaa] tutustumassa tällaisiin kiltakouluihin, kun teidän vaalipiirissännekin [Puhemies koputtaa] Tavastian ammattioppilaitoksella on tällaista kiltakoulua?

15.01 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen äärimmäisen huolestunut, olen äärimmäisen huolestunut ammatillisen koulutuksen tilanteesta sekä ammatillisen koulutuksen puolella opiskelevien hyvinvoinnista.

En myöskään ole huoleni kanssa yksin, sillä myöskin maamme pääministeri Juha Sipilä on ilmaissut huolensa ammatillisen koulutuksen tilanteesta ja ehdotti taannoin, että 1 000 uutta opettajaa pitäisi palkata ammatilliseen koulutukseen paikkaamaan sitä 1 600 opettajan vähennystä, minkä hallituksen leikkaukset ovat aiheuttaneet. Tälle on selvästi kyllä tarvetta. Muun muassa tuoreen Amisbarometrin mukaan kaikille opiskelijoille ei ole henkilökohtaista opetussuunnitelmaa tehty, opettajat kantavat huolta lähiopetuksen vähenemisestä ja puutteet opiskeluterveydenhuollon puolella vaikuttavat olevan erityisesti ammatillisella puolella suuria. Haluaisin kysyä ministeriltä: Miksi hallitus ei ottanut vaaria tästä pääministerin ehdotuksesta lisärahoituksen ohjaamisesta nimenomaan 1 000 uuden opettajan palkkaamiseen? Oliko kyse siitä, että hän ei ollut tätä keksinyt [Puhemies koputtaa] vielä siinä vaiheessa, kun talousarviosta neuvoteltiin, [Puhemies koputtaa] vai eikö tälle nähty ministerin toimesta tarvetta?

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

15.02 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esiin muutaman huolenaiheen, jotka liittyvät ehkä koko tähän kauteen:

Mielestäni ne varhaiskasvatuksessa tehdyt heikennykset kauden alussa ovat tämän kauden suurimpia häpeäpilkkuja, ja ne jäävät voimaan, kun lähdetään seuraavalle kaudelle.

Sitten kun puhutaan perusopetuksesta, niin kaikki ne panostukset, mitä olisimme voineet tehdä esimerkiksi kolmiportaisen tuen vahvistamiseen, jäivät tekemättä tällä kaudella.

Sitten, mitä tulee ammatilliseen koulutukseen ja reformiin, niin olen myös äärimmäisen huolestunut siitä, miten pystytään takaamaan riittävää opetusta, ohjausta, ja myös oppiminen työelämässä vaatii panostuksia.

Nyt kun katseet kääntyvät seuraavalle kaudelle, niin tarvitaan kokonaisvaltaisempaa, pitkäjänteisempää koulutuspolitiikkaa ja panostuksia [Puhemies koputtaa] perusrahoitukseen kaikilla koulutusasteilla.

15.04 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vakavin virhehän hallitukselta ovat olleet nämä miljardileikkaukset. Niitten vauriot ovat osin vakavia, esimerkkeinä nyt nämä varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattaminen ja ammatillisen koulutuksen leikkaukset. Siis hallituksen suunta keskeisissä asioissa on ollut väärä.

Olin eilen OAJ:n tilaisuudessa Tampereella, missä oli ammatillisen koulutuksen opettajia. He kertoivat mielestäni uutisen. On uusi piirre nyt monen suusta sanottuna, että nuoret eivät halua lähteä työelämään — ennen mentiin harjoitteluun — kun ”me emme osaa”. Näin kertoivat opettajat, ja minä en kysynyt tätä erikseen. Se oli virallinen OAJ:n asiantuntijoitien kokous.

No, täällä nyt nostettiin esille tämä pääministerin pari viikkoa sitten esittämä 1 000 opettajaa lisää, kun hallituksen toimesta on jouduttu vähentämään 1 600 ja osa nuorista tekee kolmi—nelipäiväistä työviikkoa. Nyt kysymys [Puhemies koputtaa] oikeasti kuuluu: Huomenna äänestetään ammatillisen koulutuksen resursseista. Miten te aiotte, [Puhemies koputtaa] ministeri Grahn-Laasonen, äänestää, ja miten pääministeri aikoo äänestää? [Puhemies: Aika!] Meillä on esitys huomenna.

15.05 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettikäsittelyssä on todellakin nyt esillä ammatillinen koulutus, iso keskustelunaihe, ja oli todella tärkeä myös tämä avaus, miten meillä pitää jatkossa tukea ammatillisen koulutuksen uudistamista, [Li Andersson: Miksei nyt?] jolle on todellinen tarve myös opiskelijoitten ja työnantajien mielestä. Hyvä, että se on lähtenyt liikkeelle, nimenomaan tämä esitys siitä, että koulutussopimuksen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen lisäämiseksi saataisiin lisää uusia ohjaajia, opettajia, nimenomaan yrittäjiä, työnantajia, tueksi siihen ohjaukseen. Opettajat ovat tuoneet tätä vahvasti esiin, että tarvitaan apua nimenomaan työpaikoilla opettamiseen, kouluttamiseen, valmentamiseen ja auttamiseen, että tähän tulisi tämä täsmätoimi. Myöskin sivistysvaliokunta tässä budjettilausunnossa toi esiin, että opetusministeriö lähtisi oppilaitosten kanssa nyt tiiviimmin katsomaan reformin toteuttamista — tämä ei ole edennyt joka puolella samansuhtaisesti — miten voitaisiin nämä kokonaiset opiskelupäivät ja -viikot toteuttaa ennen kaikkea työpaikalla tapahtuvaa oppimista hyödyntäen.

15.06 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen nosti tässä jokin aika sitten esille soveltuvuuskokeiden palauttamisen lähihoitajakoulutukseen. Tämä on erittäin hyvä idea, ja myös hoitoalan järjestöt ovat tuke-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

neet tätä ajatusta. Se kuitenkin tarkoittaa sitä, että oppilaitokset tarvitsevat taloudellisia resursseja soveltuvuuskokeiden palauttamiseen, eli se maksaa. Onko tähän jotenkin varauduttu? Mielestäni ministerillä oli ajatus, että voitaisiin aika pikaisestikin vielä tällä hallituskaudella palata tähän, jotta turvattaisiin se, että opiskelijat tietäisivät olevansa oikeaa alaa opiskelemassa, ja toisaalta sitten se, että ei tulisi tällaisia turhia keskeytyksiä.

15.07 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! OAJ:n arvion mukaan ammatillisesta opetuksesta on tämän hallituskauden, Sipilän hallituskauden, aikana leikattu vähintään 1 600 opettajaa. Nyt pääministeri Sipilä esittää 1 000:ta opettajaa lisää. Kysymyksen kuuluukin: miten on käynyt niin, että 1 600 on leikattu, jos 1 000 tarvitaan nyt lisää? Onko niin, että kokoomus on yksin ajanut hallituksessa nämä leikkaukset, [Pia Viitanen: Siitähän voi äänestää huomenna!] kun pääministeripuoluekin sitä vastustaa? Huomenna onneksi keskustalaiset pääsevät äänestämään sen puolesta, että pääministeri Sipilän linjaus tulee toteutumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntakäsittelyssä tuli pari erittäin tärkeää lisäystä. Hyvitysmaksuihin tuli 2 miljoonaa euroa. Sillä paikattiin se leikkaus, jonka hallitus teki. Pidän huonona sitä, että ensin leikataan ihmisen toimeentulosta ja sitten täällä joudutaan palauttamaan. Toinen kehu eduskunnan työlle on se, että seuratuki — miljoona euroa lisää — palautetaan sille tasolle, millä se oli edellisen hallituksen jälkeen. Tämä hallitus on leikannut miljoonan seuratuesta, ja nyt se on vasta palautettu eduskunnan toimesta viime [Puhemies koputtaa] kauden tasolle. Siihen tarvitaan lisää.

15.08 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafssonin puheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleen se sananlasku, jossa sanottiin toiselle henkilölle, että sinulla on tikku silmässä, mutta ei huomattu, että se malka on omassa silmässä — vähän isompi, elikkä malkahan tarkoittaa tukkia. Jos muistellaan viime vaalikaudella sosiaalidemokraattien tekemiä leikkauksia, toki yhdessä myös kokoomuksen kanssa, niin kyllähän ne aika mittavia olivat. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Kyllä ne olivat suurempia kuin tällä vaalikaudella, turha teidän on hurskastella, kun vaalit ovat tulossa.

Mutta, arvoisa puhemies, kysymys ministerille oli tästä, että nyt kun tämä ammattikoulureformi on tehty ja yritetään kannustaa, että opiskelijat valmistuvat sen rahoituksen keinoin, niin tässä on vaarana käydä nyt niin tämän uusimman uudistuksen johdosta, että oppilaitokset alkavat kouluttaa sellaisia opiskelijoita, mistä ne saavat enemmän korvauksia. Esimerkiksi Vantaalla on käynyt ilmi se, että pian ei tiedetä, saadaanko koulutettua niitä hoiva-alan henkilöitä, joille on huutava tarve, koska heistä saatava korvaus on hyvin paljon pienempi. Ja siinä mielessä, oletteko havainneet tällaisista epäsuhtaa? Oppilaitosten täytyy tulla toimeen ja pystyä elämään kouluttaessaan niitä tärkeitä hoitajia, joita vanhuksemme ja sairaat ihmiset [Puhemies koputtaa] tarvitsevat.

15.10 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme pitkään olleet huolissamme Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisasteesta, joka on Pohjoismaiden alhaisimpia. Hallitus onkin nyt monta kertaa laskenut varhaiskasvatuksen maksuja, ja se onkin näkynyt siinä, että osallistumisaste on lähtenyt kasvuun. Samanaikaisesti kuitenkin on tullut tarvetta tasa-arvorahoitukselle myös varhaiskasvatuksessa. Olen erinomaisen iloinen siitä, että hallitus on nyt aloittanut varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoituksen 10 miljoonalla. Se on vaikuttava täsmätoimenpide, jolla pystytään resursseja keskittämään ni-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

menomaan sinne, missä on paljon tarvetta, ja erityisesti voidaan esimerkiksi alueilla, joilla on paljon suomea toisena tai jopa kolmantena kielenä puhuvia, lisätä vaikkapa henkilökunnan määrää. Toivonkin, että tälle toimintamallille löydetään nyt jatkoa myös tulevana vuotena, sillä uskon, että tällä tavoin voimme, niin kuin peruskouluissa on jo todistetusti tehty, tasata oppimisen tasoa jo peruskouluun mennessä.

15.11 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikkumattomuus on tikittävä kansanterveydellinen aikapommi, jonka vähentämiseksi on tehtävä työtä kaikilla kouluasteilla ja varhaiskasvatuksessa, koska tiedetään, että liikunnallinen elämäntapa luodaan lapsuudessa, ja siksi toimet ovat hyvin tärkeitä ja ne tulee aloittaa mahdollisimman varhain.

Liikkuva koulu -kehittämishanke on ollut tärkeä alku lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi ja tuottanut tulosta. Tätä hanketyötä on tehty jo pitkään. Vuonna 2010 aloitti 21 koulua, ja niin kuin ministeri tuossa äsken totesi, noin 90 prosenttia on rekisteröitynyt mukaan, ja se on todella hyvä luku. Mutta pelkkä rekisteröityminen ei riitä, vaan pitää sitoutua siihen enemmän. Yksi opettaja ei riitä, pitää koko kouluyhteisön sitoutua viemään sitä eteenpäin. Vasta kun toiminta on siirtynyt toimintakulttuuriksi, niin voidaan olla huolettomia siinä ja voidaan uskoa, että toiminta jatkuu. Mikä on arvionne, kuinka suuri osa kouluista on nyt todellakin sitoutunut niin, että toiminta jatkuu liikkuvana kouluna [Puhemies koputtaa] hamaan tulevaisuuteen?

15.12 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös kristillisdemokraatit ovat koko tämän vaalikauden olleet huolissaan koulutukseen liittyvistä leikkauksista, ja ne ovat johtaneet valtavaan alueelliseen eriarvoistumiseen koulutuksessa.

Sitten lause, jonka pääministeri yhdessä haastattelussaan totesi: ”Tulevan vaalikauden tärkeimpiä tehtäviä on koulutukseen panostaminen”. Tuntuu siltä, että on ikään kuin omatunto herännyt tässä matkan varrella ja ymmärretään, että Suomen kannalta, niin kuin EK:kin totesi, tämän vaalikauden yksi merkittävimpiä miinuksia tälle hallitukselle on ollut koulutuksesta ja tutkimuksesta leikkaaminen. Nyt on ehkä myöhäistä sitten antaa näitä meriselityksiä, mutta olisi toivonut, että tässä viimeisessä talousarviossa olisi sitten edes rehellisesti lähdetty korjaamaan ja paikkaamaan näitä valtavia puutteita. Ja vielä ei tiedetä, mitä ammatillinen reformi, uudistus, todella tarkoittaa. Sieltäkin kuuluu niin hurjia, huolestuneita viestejä, että ei oikein tiedä, mitä tässä tapahtuu.

15.13 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen peruskoulu on luotu ja tarkoitettu sellaiseksi, että se ei edellytä tietyn suuruista tulotasoa tai sosioekonomista asemaa tai osaamista lapsen vanhemmilta, vaan siellä jokainen lapsi perhetaustasta ja asuinpaikasta riippumatta saa ne tiedot, taidot ja valmiudet ja kaikki ne mahdollisuudet, mitä hyvän elämän rakentaminen edellyttää. Valitettavasti tämä kaikki on vaarantunut. Alueellisia eroja maan eri osissa on liikaa, ja alhainen koulutustaso näyttää periytyvän. Lisäksi kentältä tulee viestiä siitä, etteivät vaatimukset ja resurssit kouluissa vastaa toisiaan. Uusi ilmiölähtöisyys painottava valtakunnallinen opetussuunnitelma ja valtavalla vauhdilla edennyt digitalisaatio vaikuttavat osin johtaneen siihen, että peruskouluissa pärjääminen edellyttää sellaista vanhempien tukea ja osallisuutta lapsen koulunkäynnissä, ettei kaikilla tuota tukea ole saatavilla. Arvoisa ministeri, tunnistatko tä-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

mänkaltaiset huolet ja oletteko kohdentamassa näihin huoliin liittyen tarvittavia toimenpiteitä ja resursseja?

15.14 Kari Kulmala sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Karjala on suomen lähin sukukieli, ja sitä puhutaan Suomessa ja Venäjällä. Pidänkin hyvänä, että karjalan kielen elvytysohjelman jatkamiseen varataan nyt 200 000 euroa niin kutsutusta eduskunnan jakovarasta. Summa voi kuulostaa suurelta, mutta se ei sitä ole. Tällä summalla ei vielä voida pelastaa karjalan kieltä. Myös Suomalaisuuden Liitto on saamassa rahoitusta ensi vuodelle. Oikeastaan kysyisinkin ministereiltä: eikö tällaista rahoitusta voitaisi hoitaa muulla tavoin kuin eduskunnan jakovarasta?

Arvoisa puhemies! Yhtenä merkittävimmistä avustuksista pidän myös Helsingin juutalaisen seurakunnan synagogan ja seurakuntakeskuksen turvallisuuden parantamiseen ja ylläpitoon kohdistettavaa rahoitusta. Jokaisella meistä on uskonnonvapaus, ja yhteiskunnan on myös tämä turvattava. Tämä rahoitus osaltaan parantaa alueen turvallisuutta. Myös tässä kohdassa voisin kysyä ihan samalla tavalla: eikö tämä rahoitus voitaisi turvata jollain muulla tavoin?

15.16 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy sanoa, että tieteeseen ja tutkimukseen panostetaan oikein kunnolla. Hallituksen budjettiesityksessä on 112 miljoonaa euroa pysyviä lisäyksiä tieteeseen ja tutkimukseen. Tämä on meille kaikille tärkeää. Lisäksi korkeakouluihin on panostettu tänä vuonna muun muassa jatkuvaa oppimista edistävin lainsäädäntömuutoksia, ja myös korkeakoulujen 60 miljoonan suuruisen pääomittaminen on tärkeä asia. Eli hieno homma, mutta koulutuksen kehittämistä on toki jatkettava, sitä on jatkettava pontevasti. Mutta näyttää kuitenkin siltä, että vuoden 2019 budjetti on sivistyksen kentälle pitkältä ajalta varsin positiivinen.

Oma huoleni on tietysti myös näissä syrjäytymisvaarassa olevissa nuorissa, ja tietenkin meidän täytyy entistä enemmän panostaa heihin.

Mutta kysyisin ministeriltä: Mitä te ajattelette tuosta jatkuvan oppimisen linjauksesta, joka on äärimmäisen tärkeä? Millä tavalla se jatkuva oppiminen rahoitetaan? Siitä on vähän epäselvyyttä.

15.17 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luku- ja kirjoitustaidosta on tässä puhuttu, ja syytä onkin. Äidinkieli on ajattelun perusta ja lukutaito siinä mukana. Se on oppimisen perusta, ja lukeminen opettaa meille empatiaa, toisten ymmärtämistä, vuorovaikutustaitoja — kaikki sellaisia taitoja, joita tarvitaan elämässä selviytymisessä. On hienoa, että valtiovarainvaliokunta lisäsi Lukukeskukselle ja Auta-hankkeelle, tähän digihankkeeseen, lisärahoitusta, ja kiitän ministeri Sanni Grahn-Laasosta lukutaitofoorumin liikkeelle laitosta — tärkeitä asioita.

Ministeri Terholle tällainen ajatus: kun puhemiehet ovat tässä viimeisinä vuosina kehoittaneet kansanedustajia vierailemaan sekä päiväkodeissa [Puhemies koputtaa] että kouluissa viemässä ikään kuin demokraattista päätöksentekoa eteenpäin ja tuomaan sitä lähemmäksi oppilaita, niin voisiko ajatella, että edustajia kehoitettaisiin vierailemaan urheiluseuroissa ja liikuntapaikoilla, viemään liikunnan sanomaa eteenpäin? Uskon, että täällä on ihmisiä, jotka haluaisivat sitä tehdä.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

15.18 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hälyttäviä signaaleja tosiaan tällä hetkellä on niin ammatillisessa koulutuksessa, poikien tilanteessa kuin perusopetuksessakin, ja on ihan selvää, että me tarvitsemme jonkinlaista koulutuksen ja tutkimuksen kunnianpalautusta pitkälläkin tähtäimellä Suomessa. Tähän olemme itse hahmotelleet SDP:ssä Osaamispolku 2030 -näkemystä, jota esittelen tänään myöhemmin laajemmin.

Nyt haluaisin ministeriltä kysyä tutkimuksesta. Sivistysradikaalin Suomen koulutushan on aina perinteisesti perustunut nimenomaan pitkäjänteiseen tutkimukseen ja tutkijoiden osallistumiseen. Täytyy sanoa, että viimeisen vuoden aikana tutkijat ovatkin osallistuneet varsin hienosti meidän keskusteluamme, varsin kriittisillä kommentaareilla. Meillä oli tamikuussa talouspolitiikan arviointineuvoston näkemys, kesällä saimme Tomperin ja Terämäen vertaisarvioidun artikkelin ”Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta satavuotiaassa Suomessa”. Syksyllä Kanavassa oli laaja artikkeli, viimeisen parin viikon aikana pari mielipidekirjoitusta Hesarissa otsikoilla ”Koulun kehittämisen pitää perustua tietoon” ja ”Pikapoliittikka on rantautunut Suomen koulutukseen”, kirjoittajina dosentteja ja professoreita. Kysyisinkin ministeriltä: miten nämä arvioinnit ovat vaikuttaneet niin tämän budjetin [Puhemies koputtaa] valmisteluun kuin ylipäänsä työhönne suomalaisen koulutuspolitiikan [Puhemies: Aika!] pitkäjänteisessä valmistelussa?

15.19 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen edustaja tässä salissa tarvitsee armoa siinä, mitä tulee koulutusleikkauksiin. Sekä edellinen että tämä hallitus tekivät 1,5 miljardin euron koulutusleikkaukset. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Miksi sekä edellinen että tämä hallitus? Yleisen taloustilanteen vuoksi. Tähän varmasti haluaa oppositio puheenvuoroja pyytää, mutta tämä on se totuus.

Mitä tulee sitten liikkumattomuuteen, minkä tärkeän aiheen edustaja Parviainen tässä otti esille, niin on erittäin tärkeää, että tämä Liikkuva koulu -ohjelma nyt laajenee toiselle asteelle ja Liikkuva opiskelu -ohjelmaksi ja siihen tulee hyvä rahoitus.

Toinen tärkeä asia liittyy sitten tietysti huippu-urheiluun, se, että varaudutaan pääomittamaan olympiarahastoa jopa 20 miljoonalla eurolla. Myös tämä on hyvin tärkeää.

Ja kolmantena, hallituksen hyvä teko — siitä kiitän sekä ministeri Terhoa että Grahn-Laasosta — on tämä oppimateriaalilisä. Tämä on täsmäkeino siihen, että pystytään auttamaan toisen asteen vähävaraisia opiskelijoita, perheitä. Sen sijaan, että kaikille tulisi oppivelvollisuuden pidentäminen, missä se oppimateriaalilisä tulisi käytännössä myös vuori-neuvosten lapsille, tämä hallitus auttaa täsmätoimenpiteenä nimenomaan [Puhemies koputtaa] niitä vähävaraisia opiskelijoita ja perheitä.

15.20 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kyllä tähän sanoa sen, että viime vaalien alla annettiin koulutuslupauksia ja kaikki puolueet sanoivat, että nyt riittää koulutuksesta leikkaaminen. [Eduskunnasta: Varsinkin demarit!] Tämän hallituksen ministerit ja puolueiden puheenjohtajat olivat lappujen kanssa, joissa kerrottiin, että ei enää leikkauksia. Ja mitä on tapahtunut? Miljardiluokan leikkaukset.

Yhdyn myös siihen edustaja Gustafssonin mielenkiintoiseen kysymykseen, jonka hän esitti, että mitä pääministeri nyt aikoo tehdä, kun huomenna äänestämme ammatillisen koulutuksen resursseista. Nimittäin on totta, että kun on nyt käynyt niin, että hallitus on säästöjensä tehnyt ja ammatillisesta koulutuksesta on huolestuttavalla tavalla vähentynyt 1 600 opettajaa, ja kun me kaikki olemme keskustelleet näiden toimijoiden kanssa, niin se

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

huoli näissä kouluissa on syvä, juuri tästä, että lapset eivät enää saa riittävästi lähiopetusta, kaikesta tästä. Tämä on iso huoli, ja siksi on erityisen outoa ja hieman korniakin, että kaiken tämän jälkeen pääministeri ilmoittaa, [Puhemies koputtaa] että tuhat lisää seuraavalla kaudella. Ei tämä näin voi mennä.

15.22 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen puheenvuoron inspiroimana vain yksi kysymys: he noitten lappujen kanssa siellä seisovat ja sosiaalidemokraatitkin siellä seisovat, mutta entäpä sitten sosiaalidemokratien vaaliohjelma, edustaja Viitanen, olitteko te unohtaneet koulutuslupauksenne jo ennen kuin päästiin edes eduskuntakauteen? Jo teidän vaaliohjelmassanne te esitte ammatilliseen koulutukseen 270 miljoonan euron leikkauksia [Kokoomuksen ryhmästä: Ohhoh!] vuositasolla, siis vuositasolla 270 euron — niistähän tulee yli miljardi vaalikaudessa — siis isompia kuin hallitus teki. Minä vain kysyn: olitteko te unohtaneet tekemänne lupauksen jo ennen eduskuntakauden alkua? [Timo Heinonen: Olivat he!]

15.23 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on käyty monta kertaa keskustelua, ja tämä tuntuu olevan aina tällainen niin kuin hallituspuoleittain viimeinen kortti: kun ei mitään muuta enää keksitä, niin mennään tähän kysymykseen, jossa itse asiassa oli aikanaan kysymys koko toisen asteen rakenteellisesta kehittämisestä, [Sari Sarkomaa: Siitähän tässä on kyse!] siis koko toisen asteen rakenteellisesta kehittämisestä. Ja ajatuksena oli myöskin se, että tehdään ensimmäiseksi lainsäädäntö ja vaiheittain katsotaan sitten, miten voidaan edetä tämän rahoituksen suhteen. En ole itse koskaan killannut ja hyväksynyt tätä summaa, josta nyt puhutte. Minä olen todennut, että edelliskaudella tehtiin säästöt aivan piripintaan, ei senttiäkään enää. Näin puhuu sivistysihminen, joka on 30 vuotta tehnyt sydämellä tätä [Puhemies koputtaa] työtä. [Timo Heinonen: Mutta mitä puhui Rinne?] — Minä vastasin täällä tähän kysymykseen. Oli toisen asteen [Puhemies koputtaa] säästöt, joiden suuruusluokasta päättivät [Puhemies: Aika!] edellisen hallituksen [Puhemies: Edustaja Gustafsson, aika on täysi!] keskeiset... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.24 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt olisi reilua myöntää, mikä sosiaalidemokratien vaaliohjelma oli. Olisi reilua myöntää, kenen ministerin johdolla nämä säästöt valmisteltiin. Se oli opetusministeri Krista Kiuru. [Eduskunnasta: Ei!] Me kaikki tiedämme, että tässä on kysymys toisen asteen rakenteellisesta kehittämisestä ja kyllä ne teot sitten mitataan silloin, kun ollaan hallituksessa. Katsotaan sitten, kun sosiaalidemokraatit ovat hallituksessa, löytyykö rahaa koulutukseen. Mutta kun oppositiossa olette olleet, niin ei teidän vaihtoehtobudjetissa ole ollut lisäyksiä koulutukseen, ei ole ollut löydettävissä rahoitusta niihin. Siellä on ollut pelkkää tyhjää — ehkä Sitran taskuilla käynte, tai jotain muuta vastaavaa. Eli katsokaa nyt itseänne ja rehellisesti myöntäkää.

Mutta, arvoisa puhemies, teot ovat tärkeitä. Niin kauan kuin muistan, on puhuttu toisen asteen koulutuksen kustannuksista, ja tämä hallitus on tehnyt sen, että tulee oppimateriaalilisiä. Me teemme koko ajan työtä sen eteen, että yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen säilyvät. On todella hienoa... Toivon, että opetusministeri Grahn-Laasonen kertoo niistä piloteista, [Puhemies: Aika!] joilla pyritään laskemaan kaikkien toisen asteen oppilaiden kustannuksia... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

15.25 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin itse sillä lavalla, jolla jokainen puolue antoi koulutuslupaukset. Siellä keskusteltiin siitä, että viime kaudella tehtiin liian suuret leikkaukset — siitä olivat kaikki yksimielisiä — ja sanottiin, että näiden liian suurten leikkauksien päälle ei tehdä enää lisäleikkauksia, annettiin koulutuslupaus. [Kari Kulmala: Sormet ristissä!] — Ilmeisesti sormet olivat ristissä niillä hallituspuolueiden edustajilla, jotka siellä lavalla olivat. Näen yhden heistä täällä salissa nytkin. — Mitä tehtiin? Kaikkien aikojen suurimmat koulutusleikkaukset. Yhdessä, esimerkiksi edustaja Puumalan kanssa, [Sari Sarkomaan välihuuto] teimme viime kaudella välikysymyksen näiden koulutusleikkauksien tasosta. Mutta nyt on leikattu entistä enemmän.

Arvoisa rouva puhemies! Lisäksi on leikattu subjektiivista päivähoido-oikeutta. Täällä edustaja Multala toivoi, että osallistumisaste kasvaisi, mutta tähän rajaatte sitä osallistumisastetta sillä, että ette päästä työttömien lapsia enää [Puhemies koputtaa] täysipäiväisesti varhaiskasvatuksen piiriin. [Sari Sarkomaa: Ei pidä paikkaansa!]

15.26 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kolme ja puoli vuotta on käyty tätä juupas—eipäs-väittelyä, kumpi hallitus on leikannut enemmän. On totta, että oli erittäin kipeää aloittaa tämä hallituskausi mittavien koulutusleikkausten vuoksi. Edellinen hallitus viimeiseen asti yritti pimittää, kuinka surkeassa tilanteessa valtiontalous on, ja on valitettavasti päivänselvää, [Jukka Gustafsson: Kokoomusko pimitti vai kuka?] että suurimmat menoluokat, sosiaali- ja terveystoimi ja opetusministeriön pääluokka, joutuivat kipeiden leikkausten äärelle, mutta nyt kun olemme parempaan suuntaan menossa, niin eikö olisi jo aika katsoa eteenpäin? [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Ja se, mitä minä itse peräänkuuluttaisin, olisi se, että nyt puolueet sitoutuisivat yli vaalikauden menevään koulutustoimen rahoitusten järjestämiseen, ettei käy niin, että aina vaalikaudella [Puhemies koputtaa] keksitään jotain kivaa, mukavaa päälle [Puhemies: Aika!] mutta kokonaissuunnittelu puuttuu.

15.28 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin olen hyvin pettynyt tähän hallituksen budjettiin opetuksen osalta. Ja mitä tulee ammatilliseen opetukseen, niin olen hyvin pettynyt edelleen siihen, että hallitus on tehnyt tätä ammatillisen opetuksen reformia nimenomaan leikkaukset ja säästöt edellä. Pidän hyvin kestävämmänä sitä, että hallituspuolueiden jäsenet edelleen puhuvat siitä, kuinka ammatillista opetusta pitäisi siirtää yhä enemmän työpaikoille, työpaikoilla tapahtuvaksi. Edustaja Gustafsson täällä juuri hyvin kertoi saamansa terveiset Tampereelta: nuoret eivät enää halua mennä työharjoitteluun sen vuoksi, että se osaaminen, jota koulussa pitäisi antaa ennen työpaikoille siirtymistä, on jäänyt niin ohueksi, kun lähiopetusta ei enää ole. Olisin nyt kysynyt ministeri Grahn-Laasoselta: oletteko te ottaneet onkeenne nämä hätähuudot, joita kentältä tulee: lähiopetusta ei ole, opiskelijat eivät opi riittävästi mennäkseen edes niille työpaikoille, siihen uuteen opetusympäristöön, [Puhemies koputtaa] jota te olette niin innokkaasti ajaneet?

15.29 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pariisin terrori-iskut 7. tammikuuta 2015 nostivat suuren yleisön tietoisuuteen, että islamistit eivät taistele yksin länsimaisia arvoja ja sananvapautta vastaan vaan myös juutalaisia vastaan. Moni päätti jättää Ranskan. Vuonna 2015 Ranskasta muuttikin Israeliin ennätyselliset 7 900

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

juutalaista. Antisemitismi on saanut suhteellisen vapaasti kasvaa jo vuosia. Monen lähtöön varmasti vaikutti paljolti myös se, että vuonna 2014 palestiinalaismielinen marssi johti Pariisissa siihen, että väkijoukko sai rauhassa huutaa Israelin vastaisia iskulauseita ja tuhota useita juutalaisia kauppoja. Kukaan ei kunnolla tuominnut sitä.

Pariisin iskusta lähtien on myös juutalainen yhteisö Suomessa saanut kokea pelkoa ja vaatinut parempaa suojelua väkivaltaa vastaan. Helsingin juutalaisessa seurakunnassa on myös päiväkotia ja yhteiskoulu. Väkivallan uhasta johtuen he eivät uskalla kokoontua ilman, että turvallisuus on taattu.

Kiitos nyt tästä eduskunnalle, että 300 000 euroa osoitetaan juutalaisen seurakunnan suojeluun. [Puhemies koputtaa] Hakemus tuli hallinto- ja turvallisuusjaostoon, [Puhemies: Aika!] josta se ohjattiin sivistys- ja tiedejaostoon, ja tästä kiitos ministerille [Puhemies koputtaa] myös, että tämä asia on teidän mielessänne niin että myös tulevana hallituskausina [Puhemies: Aika!] se saataisiin budjettiin.

15.30 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi menestyy puulla ja päällä, ja pää on se meidän koulutuksen ja sivistyksen keino. Silloin on elintärkeää se, että peruskoulussa pystytään huolehtimaan siitä, että sieltä ei vuosittain tule 7 000:ta oppilasta, jotka ammatilliseen koulutukseen menessään eivät omaa riittävästi niitä perustaitoja, kirjoitus- ja lukutaitoja.

Sitten toinen haaste on se, että vaikka nyt ammatillisen koulutuksen reformi on tarpeen, se tarvitaan, niin siihen toteutukseen menee enemmän aikaa, koska tällä hetkellä olemme noin 30 prosentissa sen uudistuksen käytäntöönviennissä. Se on valitettavasti osittain tapahtunut sillä, että lähiopetusta on leikattu sen takia, että uudistuksen suunnitteluun menee aikaa. Mutta siitä tulee varmaan ihan hyvä — tietysti viisainta olisi ollut, että siinä olisi ollut se pieni siirtymäaika.

Koulutukseen satsaaminen on se, jolla Suomi menestyy, ja sen takia niitä uudistuksia myöskin tehdään, että me olemme ajan hermolla. [Jukka Gustafsson: Olipa viisas puheenvuoro!]

15.31 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse olen kohta kahdeksan vuotta ollut kansanedustajana, ja taitaa näinä päivinä olla ensimmäiset päivät, jolloin koulutusta ja terveydenhuoltoa ei rahoiteta ulkomaisen lainapääoman turvin. Ja silloin me pääsemme niihin leikkauksiin: eivät kai ne kenellekään kivoja ole, mutta niitä vain on jouduttu tekemään.

Ministeri Grahn-Laasonen, te mainitsitte kaksi minun mielestäni positiivista asiaa:

Tämä varhaiskasvatukseen panostus. Kysyisinkin teiltä ensimmäisenä kysymyksenä, mikä teidän mielestänne on kuntien rooli. Luen tästä Ylen uutisen viime elokuulta: ”Eka-luokkalainen Lauri pääsee koulun jälkeen päiväkotiin, kun äiti on vuorotyössä — vain harva kunta tarjoaa perheille samaa etua kuin Iisalmi.”

Ja toinen positiivinen seikka, minkä nostitte esille, jos kuulin oikein, oli, että keskeyttämiset ammatillisessa koulutuksessa ovat vähentyneet. Voitteko vähän analysoida, mistä tämä mahtaa johtua?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annetaan ministerille vastauspuheenvuoro. Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia, olkaa hyvä, paikalta voi vastata.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

15.32 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä huomioista. Ihan jokainen puolue eduskunnassa tässä salissa on joutunut osallistumaan koulutuksesta ja monista muistakin palveluista säästämiseen, [Paavo Arhinmäen välihuuto] ja sehän johtuu tietysti siitä, että meillä on ollut takana iso, pitkäkestoinen taantuma-aika ja on eletty vahvasti velaksi Suomessa. Sen takia on erittäin hyvä uutinen se, mikä nyt saatiin näin joulun kynnyksellä, että ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen Suomi lyhentää valtionvelkaansa, ja työllisyys on paremmalla tasolla kuin kertaakaan 90-luvun laman jälkeen.

Elikkä tällä hallituskaudella hallituksen toimin ja muista syistä, maailmantalouden hyvästä tilanteesta johtuen, me olemme siinä pisteessä, että ensi vuonna pystytään budjettiin tekemään esimerkiksi nämä tutkimuksen isot lisäpanostukset, tasokorotus Suomen tutkimusmäärärahoihin, 112 miljoonaa euroa, pysyvästi. Eli tämä on se iso kuva, joka vaikuttaa koulutukseen.

Toinen asia, mikä siellä pikkuhiljaa alkaa vaikuttaa meidän koulutusjärjestelmäämme, on alhainen syntyvyys, ja sitä pitää seuraavan hallituksen ehdottomasti pohtia, onko jotain tehtävissä, esimerkiksi perhevapaa uudistus tai vastaavaa.

Täällä on erinomaisia puheenvuoroja käytetty siitä, että pohja ja perusta pitää saada kuntoon, että jokainen saa sen hyvän pohjan, vahvat pohjatiedot, yleissivistyksen. Koko se pohja luodaan jo siellä pikkulapsivaiheessa. Kodin kasvatustehtävä on valtavan tärkeä, sitä pitää vahvistaa vanhemmuuden tuen kautta, mutta päiväkodit ovat ihan keskeisessä roolissa. Sen takia varhaiskasvatukseen on tällä hallituskaudella tehty paljon positiivisiakin toimia, ja haluan nostaa esiin muun muassa uuden varhaiskasvatuslain, jota tehtiin vahvasti tutkimustietoon pohjaten. Ja edelleen tänäkin päivänä ihmettelen sitä, miten saattoi olla niin, että sosiaalidemokraattinen ryhmä kokonaisuudessaan äänesti tätä edistyksestä lainsäädäntöä vastaan. [Ben Zyskiewicz: Sitä on ihmetelty!]

Samoin varhaiskasvatuksen maksuja on tällä hallituskaudella alennettu kymmenillä miljoonilla euroilla, kaikkiaan 70—80 miljoonaa euroa on maksuja alennettu. Se näkyy lapsiperheiden taloudessa, ja se on erittäin hyvä uutinen. Nyt tämä viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu laajenee. Siinä on mukana jo viidennes viisivuotiaista ja ensi vuonna toivottavasti vielä suurempi osuus. Eli tämmöisiä hyviä asioita ollaan pystytty tässä vaikeassakin taloustilanteessa edistämään, ja nyt tulee sitten liikkuva päiväkotit ja niin edelleen.

Paljon on kysytty näiden uudistusten toimeenpanosta. Siihen tällä hetkellä panostetaan, esimerkiksi uudella tutoropettajamallilla opetussuunnitelmien toimeenpanoon perusopetuksessa. Ja ammatillisen koulutuksen reformi on hyvä, yhdessä laadittu. Siinä ovat olleet mukana opettajajärjestöt, siinä ovat olleet mukana kunnat, siinä ovat olleet koulutuksen järjestäjät. Siihen lainsäädäntöön ollaan laajasti tyytyväisiä, ja se sai eduskunnalta laajan enemmistön tuen. Nyt sitten tarvitaan tietysti sen toimeenpanoon tukea, jotta se saadaan toimimaan ja tuottaa niitä hyviä tuloksia, joita varten se tehtiin. Siinä nyt teemme tällä hetkellä erittäin paljon töitä.

Sitten yhtenä huomiona haluan vielä sanoa, että opettajankoulutus on semmoinen, mihin tällä hallituskaudella on paljon laitettu lisäresursseja, kaikkiaan 60 miljoonaa euroa opettajankoulutuksen kehittämiseen. Saimme tällä viikolla arvioinnin tästä panostamisesta, ja se oli hyvin myönteinen. Ehdotan sitä, että tätä opettajankoulutukseen panostamista jatketaan myöskin tulevalla hallituskaudella — eli opettajat ihan keskeiseen rooliin.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Terho, vastauspuheenvuoro, 3 minuuttia.

15.36 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Jos aloitan liikuntapuolesta näiden huomioiden purkamisen.

Edustaja Kiuru otti esille idean, että edustajat ylipäänsä voisivat vierailla urheiluseuroissa. Tähän, totta kai, urheiluministerinä kehotan ja kannustan. Idea on hyvä jo pelkästään tunnustuksena tälle seuroissa tapahtuvalle toiminnalle. Siis aivan massiivinen määrä vapaaehtoistyötä tehdään jatkuvasti, viikosta toiseen, tavallisten kansalaisten, usein vanhempien, toimesta, mikä on todellakin yhteiskunnalle ja kansanterveydelle erittäin myönteinen asia.

Myös Sarkomaa otti esille liikuntaan liittyen, että mitä saadaan miljoonalla aikaiseksi varhaiskasvatuksen pilotissa. Yksityiskohdista ei ole vielä tarkkaan päätetty, mutta joka tapauksessa hanke saadaan täällä käynnistettyä. Tavoite on aivan sama kuin näissä muissakin eli saada pysyvä toimintatapamuutos, kuten Liikkuva koulu -hankkeessakin on ollut.

Parviainen kysyi siitä, kuinka paljon tiedämme siitä, että Liikkuva koulu jatkuu, ja kuinka laajasti se jatkuu. No, olen hyvin toiveikas, että se jatkuu laajasti, koska tähän on todella saatu mukaan kunnat. Ja alusta lähtien on ollut selvää, että tarkoituksena on nimenomaan pysyvä toimintatapamuutos ja että tämä valtion rahoitusosuus on määräaikainen, ikään kuin käynnistävä. Joten olen siinä toiveikas, mutta aika näyttää, ja tätä on varmasti seuraavan hallituksen hyvä seurata tarkkaan.

Edustaja Arhinmäki otti esille hyvitysmaksun. Varmaan tiedättekin, ettei se ollut hallitukselta mikään leikkauspäätös, vaan noudatimme sitä edellisellä vaalikaudella rakennettua järjestelmää, [Pia Viitanen: Se olisi pitänyt päättää 11 miljoonaa!] joka perustuu siis siihen, että vuosittain tehdään tällainen selvitys siitä, mikä on kopioinnin määrä, ja kopioinnin määrä on laskenut, joten sitten maksukin laskee. Mutta pidän itsekkin tätä suuntaa huonona ja oikeastaan tätä edellisellä vaalikaudella rakennettua järjestelmää jo nyt vanhentuneena. Olen käynnistänyt virkamiestyönä valmistelun siitä, että rakennetaan kestävämpi hyvitysmaksujärjestelmä jollekin muulle perustalle kuin tälle vuosittaiselle kopioinnin selvitykselle. Toivon, että sitä kautta saadaan sitten tämä tulovirta kulttuurialalle tasaiseksi tältäkin osin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: No niin, debatti nähtävästi jatkuu edelleenkin.

15.38 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi ammatillisen koulutuksen reformin virheistä oli aikuiskoulutuksen ja aikuispedagogiikan ikään kuin alasajo. On toki hyvä, että tutkinnon perusteet ja näytöt ovat samanlaisia nuorilla ja aikuisilla, mutta aikuisten oppimistavat ja tuen tarve ovat aivan erilaisia kuin nuorilla peruskoulusta päässeillä. Vaikka ammatillinen aikuiskoulutus poistui laista, niin aikuisopiskelijat eivät ole kadonneet. Ammatinvaihtajat, täydennyskoulutusta hakevat, maahanmuuttajat ja niin edelleen tarvitsevat edelleen aikuispedagogiikkaa ja mahdollisuutta opiskella aikuisten kanssa.

Aikuisopettajien liiton kyselyssä puolet vastanneista oli huolissaan omasta jaksamisestaan. Yhdellä opettajalla voi olla jopa sata opiskelijaa ohjattavanaan: osa yhteishausta tulleita, osa jatkuvan haun kautta tulleita ja hyvin paljon henkilökohtaistamista tarvitsevia, osa oppisopimuksella ja osa koulutussopimuksella. Mukana on myöskin vakuutusyhtiön

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

rahoittamat, koulutustuella olevat, työttömyysrahalla tulevat. [Puhemies koputtaa] Jokainen ymmärtää, että tällaisissa olosuhteissa laadukas toiminta [Puhemies koputtaa] on mahdollonta ja viimesijainen kärsijä on opiskelija ja tulevaisuuden työelämä.

15.39 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että juutalaisen seurakunnan turvallisuus taataan, mutta kyllä se pitää hoitaa ennen muuta sisäministeriön puolelta tulevaisuudessa eli poliisin voimin eikä tämän tyyppisen rahoituksen kautta.

On hyvä, että tekijänoikeuskorvausten hyvitysmaksuselvitys tehdään nyt, ja se on seuraavan hallituksen hallitusohjelmaneuvoittelussa päätettävissä, ja sen mukaan voidaan sen jälkeen edetä.

Nyt urheiluministeri ei ole salissa tällä hetkellä, mutta nostan kuitenkin rahapelitoiminnan esille. Veikkauksen pelihaitat ovat itse asiassa nyt olleet laskussa. Eli meillä on tehty suomalaista sääntelyä, mikä on laskenut kotimaisten pelien pelihaittoja, mutta samaan aikaan ulkomaalaiset pelihaitat ovat nousseet. Ja nyt meillä on tapahtumassa se, että me sääntelemme oman peliyhtiömme tuottoja koko ajan alaspäin mutta meidän pelihaittamme kuitenkin pahenevat. Tämä on asia, jota pitäisi nyt laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa pohtia, miten voimme puuttua niihin peliongelmiin, mitkä tulevat nimenomaan netin [Puhemies koputtaa] ulkomaalaisten pelien kautta.

15.40 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella todettava, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset, 190 miljoonaa euroa, ovat todella paljon — onkin hyvä, että nytten on reformin täytäntöönpanoon 15 miljoonaa tarjolla ensi vuodelle — mutta onhan sekin totta, että se 270 miljoonaa olisi ollut vielä enemmän.

Silloin vuonna 2015 puhuimme talouden kuntoon laittamisesta. Meillä oli kilpailussa lähinnä leikkauslistoja, kuka leikkaa eniten vaaleissa, ja onkin tärkeää, että nyt voimme puhua aivan muista asioista kampanjoissa.

Edustaja Puumala nosti erittäin tärkeän asian esiin, nimenomaan sen, että perustat on laitettava kuntoon. Suomalaisissa lapsissa on eriarvoistumista, oppimiseroja, syrjäytymistä, ja lähtökohdat elämälle tehdään hyvin varhaisessa vaiheessa. Siksi tällainen pienten lasten koulu, mitä keskusta on ehdottanut, on meidän ratkaisumme siihen, että tästä päästäisiin [Puhemies koputtaa] paremmilla eväillä eteenpäin.

15.42 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontaloutta suunniteltaessa on muistettava, että sivistys, koulutus ja tutkimus luovat pohjaa maamme hyvinvoinnille ja taloudelliselle menestykselle. Tietoon perustuvia ja maailman muutokseen vastaavia koulutusreformeja tarvitaan, mutta perusrahoituksen tulee olla kunnossa kaikilla koulutustasoilla, se on ennakkoehto.

Erityisesti ammattikoulutus on kärsinyt valtavista leikkauksista. Byrokraattisella hanke-rahoituksella ei tule eikä sillä voi paikata riittävää perusrahoitusta, joka on saatava kuntoon. Ammatillisen koulutuksen reformissa on hyviä elementtejä. Ongelmana on se, että ensin leikattiin ja sitten tehtiin reformi. Mutta reformiin kuuluva opetuksen yksilöllistäminen, joka sinänsä on hyvä, ei saa johtaa ryhmien hajoamiseen, sillä erityisesti nuorille sosiaalinen kiinnittyminen ryhmään on tärkeää niin hyvinvoinnin kuin opiskelumotivaationkin kannalta. Ja kysyisin ministeriltä, joka ei ilmeisesti ole enää paikalla, kuinka hän näkee

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

asian, uhkaako reformi ryhmään kiinnittymistä [Puhemies koputtaa] nuorten ammatillisessa koulutuksessa

15.43 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että pitkältä koulutusleikkausten tieltä ollaan nyt selvästi astumassa pois kohti hetkeä, jolloin pystymme palauttamaankin koulutukseen jotakin. Tämä on ollut varsin hankala vuosikymmen, suoraan sanottuna, suomalaiselle koulutukselle. Todellakin nämä pienet askeleet, joita nyt otetaan, ovat erittäin tervetulleita, mutta tällä menolla meillä menee tietenkin jopa vuosikymmeniä, että saamme koulutuksen Suomessa kuntoon. Sellaista aikaa meillä ei tietenkään käytettävissä ole. Tarvitsemme seuraavalla kaudella satojen miljoonien satsaukset.

Muutamina valopilkkuina nostaisin esiin nyt esimerkiksi Liikkuva opiskelu -ohjelman laajentamisen, harrastustakuuta kohti menevät askeleet ja prosenttiperiaatteen laajentamisen. Nämä ovat tärkeitä asioita.

Mutta täälläkin paljon puhuttaneen ammatillisen koulutuksen reformin osalta mielestäni olisi hyvä nyt todeta, että reformi on osin epäonnistunut ja hyvä tarkoitus on johtanut säästökärjen vuoksi suuriin ongelmiin. Toivoisin, että lähtisimme hakemaan ratkaisuja reformiin nyt kyllä paljon suuremmalla vaihteella kuin sillä 15 miljoonalla, mitä tässä nyt on esitetty.

15.44 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Terho, olette vastuussa opintotukiasioista, ja kun jokin aika sitten puhuitte siitä, että ministeriössä teetetään selvitystä opiskelijoiden tulorajojen nostamisesta, niin onko tämä selvitys missä vaiheessa ja mitkä ovat ne tulokset tästä selvityksestä, jos se on valmistunut?

Sitten vielä kaksi kysymystä ministeri Grahn-Laasoselle:

Tavoite, että t&k&i-menot olisivat noin 4 prosenttia bkt:stä, on hyvä. Mutta tarvitsisimmeko jonkinnäköistä tiekarttaa, miten päästään tähän, koska on kyse sekä julkisesta että yksityisestä rahoituksesta?

Ja sitten toinen kysymys liittyy tähän jatkuvan oppimisen rahoituspohjaan: onko teillä ministeriössä joitain ajatuksia, miten voitaisiin turvata laajempi rahoituspohja jatkuvalla oppimiselle tulevaisuudessa?

15.45 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseni ei pitäisi aiheuttaa kovin suuria kustannuksia, mutta pyydän ministeriä kuuntelemaan tarkalla korvalla. Nimittäin Yle uutisoi tänään, että vanhemmat ovat oppineet vaatimaan uskonnottomia joulujuhlia ja koulujen juhlissa nähdään Jeesus-lapsen sijaan metsäneläimiä ja tonttukojoja. [Välihuutoja] — Ne maksavat ainakin. — Monissa kunnissa on tehty Opetushallituksen aikaisemman ohjeistuksen perusteella väärä tulkintoja. Opetushallituksen tarkennetun ohjeen mukaisesti perinteiset juhlat linjataan kuitenkin niin, että ”voidaan viettää perinteisiä juhlia, kuten joulujuhla ja kevätjuhla”. Ja ”yksittäisen virren laulamisen johdosta juhlaa ei voida uskonnollisen suvaitsevaisuuden nimissä pitää uskonnon harjoittamisena”, vaan se on osa suomalaista kulttuuria. [Outi Alanko-Kahiluoto: Tämä nyt on tärkeää, ollaan koulutuspolitiikan ytimessä!] Kysyn ministeri Grahn-Laasoselta: eikö Opetushallituksen uusittu ohjeistus lähde nimenomaan positiivisen uskonnonvapauden näkökulmasta, jossa ketään ei saa toisaalta pakottaa uskonnon harjoittamiseen mutta tarkoituksena ei ole

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

myöskään [Puhemies koputtaa] estää muiden positiivisen uskonnonharjoittamisen [Puhemies: Aika!] vapautta?

15.46 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain tammikuussa kunnan osallistua Helsingin synagogassa tilaisuuteen, jossa muisteltiin kansalaisoikeuksien myöntämistä Suomen juutalaisille sata vuotta sitten, 12. tammikuuta 1918. Tässä tilaisuudessa piti silloinen eduskunnan puhemies Maria Lohela hienon puheen, jossa hän totesi: ”Viime aikoina olen kuitenkin paljon joutunut miettimään, riittävätkö sanat ja symboliset teot juutalaisen vähemmistön puolustamiseksi.” Totuus on eri mittarein ja tutkimuksin, että antisemitismi on ollut eri väestöryhmissä kasvussa Euroopassa, ja se näkyy juutalaisyhteisön tilanteessa myös Suomessa. Esimerkiksi Pittsburghin isku Yhdysvalloissa vaikutti välittömästi tilanteeseen myös Suomessa. Tämä kysymys ei ole pelkästään kysymys juutalaisyhteisöstä vaan siitä, että kun yhden uskonyhteisön uskonnonvapautta kavennetaan, se kaventaa kaikkien uskonnonvapautta.

Siitä kiitän hallitusta ja eduskuntaa, että tämä 300 000 euroa Helsingin juutalaisseurakunnan turvallisuuden ylläpitämiseksi tulee. Ja kysynkin saman kysymyksen kuin edustaja Kulmala: eikö tämä voitaisi tulevaisuudessa ottaa osaksi [Puhemies koputtaa] valtion budjettirahoitusta, niin kuin kaikissa muissa Pohjoismaissa tehdään?

15.47 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä hallitus useammalla suulla toteaa, että koulutuksen ja oppimisen perusta on laitettava kuntoon, mutta samalla te kuitenkin teette hyvin eriarvoistavaa politiikkaa: olette asettaneet lapset eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, ovatko heidän vanhempansa töissä vai työttömänä, ja siltä osin tämä perusta, oikeus, ei tule kaikille tasa-arvoisesti.

Minä kannan suurta huolta myös ammatillisesta koulutuksesta, kuten täällä moni muukin. Lähitunteja on karsittu, opettajia on irtisanottu, ja opetuksen laatua on näin heikennetty. Tämän seurauksena eriarvoisuus myös ammatillisessa koulutuksessa on oppilailla lisääntynyt. Edustaja Anttila puhui erittäin viisaasti äsken, kun hän totesi, että reformi vaatii aikaa, mutta samanaikaisesti tämän ajan kuluessa meillä on suuri joukko nuoria, joille tämä aika on ensiarvoisen tärkeää, eikä heillä olisi aikaa odottaa tähän. Ja opettajat ovat todenneet [Puhemies koputtaa] useaan kertaan, että hyvä oppilas pärjää hyvin mutta niiden oppilaiden, jotka tarvitsevat tukea, tilanne tulee heikkenemään tämän [Puhemies: Aika!] ajan kuluessa tämän reformin seurauksena.

15.49 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi asia, mikä tässä salissa on tullut tämän koko neljän vuoden ajan esille hyvin usein, on oikeus subjektiiviseen varhaiskasvatukseen. Mielestäni hallitus teki ihan hyvin ja rajasi sitä, koska se ei ollut perusteltua, että kaikki lapset pääsevät vaikka kymmeneksi tunniksi päivähoitoon, jos molemmat vanhemmat ovat kotona. Ja millä minä perustelen tämän? Vantaalla, kun tämä rajaus ensin tehtiin, siitä huolimatta 94 prosenttia niistä vanhemmista sai lapsille lisätunteja sen 20 tunnin varhaiskasvatuksen päälle, jos oli tarvetta. Se toimi erittäin hyvin, mutta kuitenkin poliittisista syistä vasemmanpuoleiset ryhmät halusivat sen muuttaa, ja nyt sen takaisin muuttaminen maksaa meille vuodessa viisi ja puoli miljoonaa euroa. Niillekin rahoille olisi paljon täsmällisempiä toimia, millä voitaisiin syrjäytymistä ehkäistä nuorten ja lasten parissa ja perheiden parissa. Ei tällainen mustavalkoinen puhe vain siitä, että kai-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

killä tulee olla oikeus johonkin asiaan, joka ei ole välttämättömyyttä, ole oikein niitä ihmisiä kohtaan, joilta me leikkaamme rahaa jatkuvasti.

15.50 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on mainittu oppimateriaalilisä useissa puheenvuoroissa. Ja tietenkin kaikki eurot, mitä saadaan lisää opintotukeen, ovat jättileikkausten jälkeen tervetulleita, mutta oppimateriaalilisä ei kuitenkaan ole ratkaisu toisen asteen maksullisuuteen ja siihen liittyviin ongelmiin.

Ministeri Grahn-Laasonen on aikaisemmissa keskusteluissa sanonut muun muassa, että opiskelijat voivat hakea tukea sosiaalitoimen kautta. Mutta yli 18-vuotiaiden kohdalla Kela edellyttää, että opintolaina on nostettu kokonaisuudessaan ennen kuin vähävarainen opiskelija voi saada esimerkiksi toimeentulotukea opintojen rahoittamiseksi. Onko tämä teidän mielestänne, ministeri Grahn-Laasonen, oikeanlainen linjaus, kun puhutaan toisen asteen opiskelijoista, eli se, että Kela edellyttää, että opintolaina kokonaisuudessaan nostetaan ennen kuin on mahdollista saada tukea vähävaraisen opiskelijan kohdalla opintojen rahoittamiseksi?

15.51 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikunta ja terveellinen syöminen ovat yksinkertaisia mutta silti niin vaikeita asioita, joilla vaikutetaan elämänhallintaan. Elämme aikaa, jolloin syntyy historiallisen vähän uusia lapsia Suomeen. Meidän on panostettava entistä pontevammin lapsiimme ja nuoriimme valituksella ja hyviä vaihtoehtoja tarjoamalla, jotta heistä kehittyisi terveellisiä elämäntapoja noudattavia, aikanaan yhteiskuntaa pystyssä pitäviä aikuisia.

Syrjäytymiseen tai ennenaikaiseen työkyvyttömyyteen ylipainon ja siihen liittyvän sairastavuuden vuoksi ei ole varaa menettää yhtään lasta tai nuorta. Liikunta tarjoaa foorumin tavata kavereita, saada hyvää mieltä ja hyvä kunto, jotka ovat hyvän elämän perusedellytyksiä. Näitä perusedellytyksiä hallituksen Liikkuva koulu -hanke ja siitä poikineet uudet pilotit tukevat hienosti. Olen oikein tyytyväinen, että näihin hankkeisiin on kasvavassa määrin panostettu, ja toivon, että niihin satsataan tulevaisuudessa vielä enemmän. [Puhemies koputtaa] Kysyisin vastuuministeriltä: miten patistelisitte [Puhemies: Aika!] ammatitioppilaitoksia mukaan Liikkuva opiskelu -hankkeeseen?

15.52 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella hyvä tavoite on tämä 4 prosentin tutkimus- ja tuotekehityspanostus bkt:stä. Siinähan on ajateltu, että 3 prosenttia siitä olisi yksityiseen sektoriin ja 1 prosentti julkiseen sektoriin. Täällä olivat aikaisemmin esimerkiksi nämä SHOKit ja vastaavat. Siinä oli minusta mielenkiintoinen kombinaatio, että kun siinä yritykset lähtivät tekemään tutkimusta ja tuotekehitystä, niin pakotettiin ottamaan mukaan myös pienempiä yrityksiä mutta myöskin tutkijaporukkaa. Nyt sellainen aika oleellinen kysymys olisi, pitäisikö jatkaa vähän tämältyylistä mallia, jossa olisivat perustutkimus ja soveltava tutkimus, tuotekehitys, jotenkin lähempänä toinen toisiansa. Tällä hetkellä tuntuu, että meillä on vähän tällainen vastakkainasettelun henki siinä, että perustutkimus tiettyä ja soveltava tutkimus tiettyä. Jokin tällainen malli, joka voisi olla moderni SHOK-malli, voisi kenties sopia siihen ja toimia siinä, että me saisimme yksityisen ja julkisen yhteensä takaisin siihen 4 prosenttiin. Olisin kysynyt ministeri Grahn-Laasoselta: [Puhemies koputtaa] miten tällainen ajatusmalli voisi kenties edetä?

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

15.53 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaa kysyi olennaisen kysymyksen: mitä kaikkea tuolla miljoonalla eurolla seuratuksella vähävaraisten lasten harrastusten tukemiseksi voi saada. Se on hyvin tärkeä lisäys ja tarpeellinen. Jokaisen lapsen ja nuoren pitää saada voida harrastaa perheen varallisuudesta riippumatta.

Tulee mieleeni liikuntapoliittinen selonteko ja siinä esitelty harrastuspassi, mistä olemme jo pitkään kuulleet, että hallitus on tällaisen tuomassa. Ilmeisesti kehittämistyö on käynnistynyt syyskuussa, mutta onko tästä tullut mitään konkretiaa? Olisi todella hienoa saada tämä oikeasti käytäntöön. Onko budjetissa mitään tämän harrastuspassin edistämiseksi: milloin kunnissa voidaan ottaa se käyttöön ja millä tavalla se otetaan käyttöön, miten se toimii, miten lapset voivat harrastaa tämän harrastuspassin avulla?

15.54 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt oikeastaan kolme ja puoli vuotta aiheuttanut keskustelua — ja ihan ymmärrettävää keskustelua — tämä petetty koulutuslupaus ja oikeastaan kahdesta syystä. Siihen liittyy se, että mikäli poliitikkojen sanat ennen vaaleja ja teot vaalien jälkeen eivät ole yhdensuuntaisia, niin se rapauttaa politiikan uskottavuutta, ja sitten toinen, ehkä vieläkin tärkeämpi asia, että kyllähän niin tämän vaalikauden leikkauksilla kuin edellisen vaalikauden leikkauksilla on myös ollut haitallisia vaikutuksia meidän kansallisen menestyksemme kivijalkaan eli koulutukseen. Siltä osin nyt toivoisin, että suunta muuttuu, ja kun tässä näitä hyviä, perusteltuja puheenvuoroja on kuunnellut, niin näyttää nyt käyvän niin, että näihinkin vaaleihin jokainen puolue on lähdössä sillä, että aikamoisia panostuksia sinne koulutukseen ollaan lupailmassa. Ehkä on hyvä muistutuksen sana meille kaikille, että tulee se paikka vaalien jälkeen, kun uusi hallitus ottaa taas ohjat käsiinsä ja nämä lupaukset ja erilaiset ajatukset pitää sitten pystyä lunastamaan. Toivon mukaan me kaikki nyt sitten [Puhemies koputtaa] muistamme nämä asiat myös vaalien jälkeen. [Ben Zyskiewicz: Koskeeko tämä myös teidän lupauksia eläkeläisille? — Pia Viitanen: Koskee!]

15.55 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunta on ottanut budjettilausunnossaan kantaa tähän Suomen Akatemian kohdennukseen, jossa myönnetään noin 25 miljoonaa euroa nuoren tutkijasukupolven tutkimushankkeisiin. Tämä on erittäin tärkeä asia ja hyvä kannanotto. Nythän, jos katsotaan akateemista tutkijan uraa, varsinkin nuoren tutkijan niin sanottu postdoc-tutkijavaihe on erittäin haastava vaihe rahoitushakuineen, ja kovaa kilpailuakin siellä akateemisessa maailmassa totta kai rahoituksesta joudutaan käymään.

Kannamme huolta myöskin siitä, kuinka hyvin pystymme hyödyntämään tämän nuoren tutkijasukupolven panoksen yliopisto-opetukseen. Mielestäni se opetuspanos palvelee kulloinkin meneillään olevia tutkimushankkeita, niitä eteenpäinvievästi. [Puhemies koputtaa] Mielestäni se voitaisiin tähän tässä yhteydessä myös nostaa vahvemmin keskusteluun.

15.56 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Osana yliopistolain muuttamista toissa päivänä Lahden kaupungista tuli yliopistokaupunki, kun Lappeenrannan teknisen yliopiston nimi muutettiin Lappeenrannan—Lahden tekniseksi yliopistoksi, LUTiksi, lyhenne on LUT. Tämä on tietenkin iso asia meille päijätämäläisille, lahtelaisille, valtavan iso harppaus myös meidän oman koulutustasomme nostamisessa, tietenkin myös valtakunnallisesti iso asia. Olisin kysynyt ministeriltä: miten näette, olisiko täl-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

laisesta LUT-mallista, -toimintatavasta, laajemminkin työkaluksi suomalaisten osaamista-son nostamiseksi näiden perinteisten yliopistokaupunkien ympärille ja vähän laajemmin tasavaltaan? Samalla haluan kyllä tässä saada valtiopäiväasiakirjaan yhden henkilön nimen, jonka koen hyvin tärkeäksi henkilöksi huomioda, eli LUTin hallituksen puheenjohtaja Tuomo Rönkön nimen. Hän on varmasti yksi niistä henkilöistä, monien muiden lisäksi, joka on keskeisesti vaikuttanut siihen, että tämä LUT on nähnyt päivänvalon ja Suomeen on syntynyt uusi yliopisto.

15.58 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta edustaja Östman otti erittäin tärkeän asian esiin aiemmin keskustelussa. Suomessa on ollut ainakin koko itsenäisyytemme ajan uskonnonvapaus, ja jokaisella on vapaus uskoa tai olla uskomatta ja kuulua erilaisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin, mutta kyllä tuntuu erikoiselta ja aivan maalais- ja kaupunkilaisjärjen vastaiselta, jos tavanomaisia luterilaisia, protestanttisia, meidän kulttuuriperintöön kuuluvia juhlia ei enää koulussa voi järjestää. Varmasti löytyy tyylikäs tapa uskonottomille lapsille ja nuorille olla pois näistä juhlista. Ei tämä ole ennenkään ollut iso ongelma. Vähän ihmetyttävät nämä uudet viranomaisten ja virkamiesten linjaukset. Lisäksi tähän halua todeta sen, että monestihan tämän asian ongelmaksi tekevät juuri nämä niin sanotut ateistiset ihmiset, eivät vaikkapa muslimit tai hindut tai jonkun muun uskonnon tunnustajat.

Arvoisa puhemies! Kun sain puheenvuoron, niin totean myös sen, että kyllä me ammatilliseen koulutukseen tarvitsemme tätä työelämälähtöisyyttä, mutta nyt ollaan vähän vaikeassa nivelvaiheessa. Paljon huolta ja kritiikkiä tulee kentältä, ja kyllä tämä ajatus opettajista ja ohjaajista sinne työpaikoille [Puhemies koputtaa] mukaan olisi aika hyvä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten jaoston puheenjohtaja Viitanen.

15.59 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan tässä hyvitysmaksuasiassa sen verran kyllä kerrata historiaa ministerille, että viime kaudella tämä hyvitysmaksujärjestelmä muutettiin budjettipohjaiseksi, jolloin se taso tuplattiin 11 miljoonaan, ja silloin nimenomaan lähdettiin siitä, että sitä ei pidä sitten lähteä muuttamaan ennen kuin tehdään puolueeton arviointi, mikä on se kohtuullinen korvaus. Jo silloin tiedettiin, että tämä 11 miljoonaa on varmasti kohtuullisen matala, eikä varmasti ollut tarkoitus, että mennään laskemaan sitä. Ja hyvä niin, että nyt ministeri ja eduskunta ovat samaa mieltä siitä, että tarvitaan tämä tietynlainen näkemys siitä, miten jatkossa toimimme, jotta näille tekijöille nämä hyvitykset korvataan.

Puhemies! Sitten ihan tähän loppuun haluan omalta osaltani sanoa myönteisen asian, hyvän idean. Eli meillä on täällä vaihtoehtobudjetissamme paitsi se, että torjumme nämä julmat koulutusleikkaukset, mitä hallitus tekee, myös esitys siitä, että kaikille lapsille, Islannin ihmeen kaltaisesti Suomen mallin kautta, tarjottaisiin mahdollisuus harrastaa, ja 50 miljoonaa euroa [Puhemies koputtaa] tähän olisimme laittamassa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Haluavatko ministerit vastata? — Ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

16.00 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Arvostan tätä vastausmahdollisuutta. Täällä oli hyviä puheenvuoroja jatkuvasta oppimisesta. Eli tavoitteena

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

pitää olla, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus osaamisen kehittämiseen ja kehittymiseen ihan läpi koko työuran ja elämän. Elinikäisestä oppimisesta, hyveestä, on tulossa välttämättömyys työmarkkinoilla, kun uudet teknologiat mullistavat monia ammatteja, ammatteja katoaa pois ja uusia syntyy, ja siihen tarvitaan muunto- ja täydennyskoulutusta. Ja siihen hallitus on kyllä panostanut kymmeniä miljoonia euroja, ihan kaikissa lisätalousarvioprosesseissa, mitä meillä on ollut, ja vielä ennen joulua saamme myönteisiä päätöksiä myöskin näistä: muun muassa koodaripulaan vastaaminen ja myös sote-alan koulutuksen kehittäminen, siihen vastaaminen. Eli näihin liittyen hyviä uutisia tulossa.

Täällä puhuttiin myöskin tutkimuksesta. Tosiaan ensi vuoden budjetissa tutkimusmäärärahat nousevat isosti, elikkä 112 miljoonaa euroa kaikkiaan on se pysyvä tasokorotus tutkimukseen. Se on hyvä uutinen, ja se tuo uskottavuutta tälle 4 prosentin bkt-tavoitteelle, joka on yhdessä asetettu, ja sitä kohti pääsemme kulkemaan tämän päätöksen myötä. Edustaja Nylander ehdotti tiekarttaa, ja sen tyyppistä meillä on tulossakin: on työryhmä, joka pohtii vision toteuttamista myös tutkimuksen ja tieteen osalta, ja siinä yhteydessä voidaan tätä hahmotella tarkemmin.

Koska aikaa on vähän, totean myöskin ihan joulun kunniaksi sen, että Enkeli taivaan-virttä saa laulaa joulujuhlissa päiväkodeissa ja kouluissa nyt ja tästä eteenkinpäin. Tähän liittyen olen muun muassa tänään asiasta lausunut, jos haluatte tarkemmin perehtyä. [Kimmo Kivelä: Hyvä niin!]

Lukutaidon edistäminen on ihan keskeinen yhteinen tehtävä, tavoite, myös seuraavalle hallitukselle. Se on tärkeä asia paitsi kouluissa ja päiväkodeissa myöskin kodeissa. Isovanhemmat ja vanhemmat voivat — me kaikki voimme — osallistua tähän, ja joulun aika on tietysti tosi hyvää aikaa yhteisille lukuhetkille.

16.02 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Edustaja Nylander kysyi tästä opintotuen tuloarajojen selvityksestä. Selvitys on käytännössä valmis ja julkaistaan tammikuussa, ja palataan silloin sitten tuloksiin ja keskustellaan niistä oikein mieluusti. [Mikaela Nylander: Hyvä!]

Karimäki otti esiin harrastuspassin — yksi lempiaiheistanikin — ja se tulee tosiaan ensi vuonna käyttöön, ei aivan 1.1. mutta alkuvuodesta. Se tulee valtakunnallisesti saataville, mutta sen käyttöönotto on sitten kuntien päätös. Eli meidän valmistelemana tulee tämä alusta, joka on siis käytännössä kännykkäsovellus, mitä sitten nuori vaivattomasti voi käyttää, ja tähän tarvitaan sitten yhteistyökumppaneita itse kussakin kunnassa, joka tarjoaa sitä sisältöä.

Kovin montaa kysymystä ei tullut minun toimialalleni, mutta edustaja Andersson otti esille asian, joka on minun alaani, vaikka osoitti kysymyksen Grahn-Laasoselle, eli tämän oppimateriaalilisään liittyvän, onko se ratkaisu vai ei. No, ainakin se on helpotus ja kustannustehokas täsmätoimi, joka... [Li Andersson: Onko lainapakko perusteltua?] — Ja sen Kelan linjauksen otitte esiin. Se on tosiaan Kelan linjaus. Mielestäni se on ikävä linjaus ja huono linjaus, ja tästä käydään OKM:n, STM:n ja Kelan välillä vielä keskustelua.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä debatti jatkuu.

16.04 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun nyt vielä kertauksenomaisesti se — tämä ammatillisen koulutuksen kysymys on megaluokan kysymys Suomessa — että hallituksen suuri virrehän oli se, että ekaksi vietiin iso summa rahaa

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

ja sitten tuli lainsäädäntö. Tätä muun muassa sivistysvaliokunta yksimielisesti kritisoi, mutta hallituspuolueitten kantti ei kestänyt tarttua tähän. Ja siitä seurasi, että kun pari kolme viikkoa sitten valiokunta antoi lausunnon valtionvaroille, niin täällä on kaksi ponsilauselmaa, jotka ovat just sen tyyppisiä, mistä oppositio äänestyytti, kun lakia käsiteltiin. Eli nyt me edellyttämme, että tämä hoks tehdään jokaiselle nuorelle ja sen päivittäminen toteutuu lain edellyttämässä muodossa. Näin ei nyt tapahdu, ja se on ihan peruskivi tälle oppimiselle.

Samaten myöskin kiinnitämme huomiota ponnenomaisesti, että tällaisten kokonaisten opiskelupäivien ja -viikkojen järjestäminen pitää toteuttaa, [Puhemies koputtaa] vähintäänkin niille, jotka ovat sen kaltaisen viikkorytmin tarpeessa. [Puhemies koputtaa] Tämä oli kuulkaa, opetusministeri, suoraan sanoen pieni laiskanläksy teille, [Puhemies koputtaa] että näitä pitää nyt puskea tosissaan ja nopeasti.

Puhemies Paula Risikko: Minuutti vain.

16.05 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä hankerahoituksesta vielä, kun budjetista puhutaan ja se täällä vilahteli. Itsekin näkisin yhtenä isoimmista asioista, että päästäisiin vakaaseen perusrahoitukseen mahdollisimman monella koulutuksen sektorilla, ettei oltaisi erilaisten hankkeitten varassa. Mutta sitten samaan aikaan pitänee tunnustaa meille itsellemme, että meidän olemme aika ihastuneita näihin hankkeisiin, koska niillä on otsake. Otetaan nyt sitten vaikka Perusopetus paremmaksi -hanke: jos sieltä ne rahat lähtisivät, niin aika iso meteli täällä salissa siitä nousisi. Mutta tästä huolimatta ajattelen niin, että vakaaseen perusrahoitukseen meidän tulee satsata.

Mutta kysymykseni tällä kertaa ministeri Terholle — ettette kylmene sinne maalin suulle, niin kuin teidän yhdessä lempilajissanne sanotaan, etteivät kysymykset mene vain toiseen suuntaan — nuorison syrjäytymisen osalta. Mielestäni siitä puhutaan nyt vähän liian vähän, muutama vuosi sitten siitä puhuttiin koko ajan. Ongelmahan ei ole poistunut: yli 60 000 kadonnutta nuorta. Mikä on meidän seuraava yhteinen askelemme? Miten saisimme kolmannen sektorin [Puhemies koputtaa] koottua valtion kanssa yhteiseen rintamaan vähentämään ja poistamaan syrjäytymistä?

16.06 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan esittää ensin kiitokseni valtiovarainvaliokunnalle, että sivistysvaliokunnan kantojen mukaisesti nyt päätitte jo myöntää rahoitusta liikkuvalla varhaiskasvatukselle, joka on myös liikuntapoliittisen selonteon yksi toimenpide-ehdotuksista. Tiedämme, että liikuntatottumukset lähtevät muotoutumaan jo varhaislapsuudessa, jo kolmevuotiaana, ja sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että jo varhaiskasvatusikäisien lapsien on mahdollisuus muodostaa terveet, liikkuvat elämäntavat.

Meillä Vantaalla itse asiassa tämän vuoden aikana ollaan toteuttamassa tätä toimintamallia yhteistyössä varhaiskasvatuksen, liikuntatoimen ja tutkijoiden kanssa, ja tavoitteena on jo tänä vuonna saada kaikki päiväkodit liikkuviksi päiväkodeiksi. Annankin nyt vinkin ministeri Terholle, että kun ministeriössä lähdette pohtimaan näitä toteutustapoja, niin tulkaa vaikka tutustumaan siihen Vantaan malliin, jolla olemme saaneet hyviä tuloksia ja aikoja. Paitsi varhaiskasvatuksessa myös perusopetuksessa kaikki koulut ovat Liikkuvia kouluja.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

16.07 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun uudistettiin varhaiskasvatustilaa — joka on todella hyvä uudistus, ja me kannatimme sitä uudistusta — niin puhuttiin lastentarhanopettajien koulutuksesta ja luvattiin lisätä, oliko se, tuhat uutta opiskelupaikkaa. Missä vaiheessa tämä on nyt? Se tarve on huutava. Meillä on myös ruotsinkielisellä puolella huutava pula pätevistä lastentarhanopettajista. Missä vaiheessa tämä hanke nyt on?

Sitten toinen kysymys, joka liittyy kotouttamiseen. Ruotsissa se on perusoikeus, koska se on osa opetusta. Suomessa se on osa työmarkkinoita, ja jos sinulla ei ole kotouttamissuunnitelmaa, niin sinulla ei ole oikeutta saada opetusta. Pohditaanko tällaista, että tämä siirtyisi kokonaan OKM:n piiriin, jotta kaikilla [Puhemies koputtaa] maahanmuuttajilla olisi oikeus saada opetusta riippumatta statuksesta?

16.09 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän keskustelun alussa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Puumala aivan oikein peräänkuulutti koulutuksen perustaa, ja näihin puheenvuoroihin liitettiin myöhemmin ja aivan oikein. Syventäisin tätä asiaa myös sillä, että olisi äärimmäisen tärkeää, että vuorovaikutteisuus kotien ja koulun välillä syvenisi. Kyllähän on äärimmäisen omituisia ilmiöitä, että puhutaan siitä, että kodeissa on hyvin kielteinen asennoituminen koulua, koulutusta kohtaan lisääntynyt ja että oppilaat kiusaavat opettajia. Opettajilla ei ole resursseja puuttua erinäisiin ilmiöihin. Kyllä tällaiset asiat luonnollisesti ovat jatkumoa sille, että pojat käyvät peruskoulun läpi käytännössä ilman lukutaitoa. Että kyllä tässä tarvitaan nyt paljon syvempää hallintokunnan ylittävää yhteistä ongelmanratkaisukeskustelua.

16.10 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on käyty laajasti keskustelua tästä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan budjetista. Haluaisin tästä vielä muutamia nostoja tehdä, erityisesti opintotukeen liittyen, mistä ehkä vähän väärää tietoa monesti leviää siitä, minkälaisia päätöksiä tällä kaudella siitä on tehty. On erittäin hyvä, että opintotukeen nyt tuli tämä lisäosa. Huoltajakorotushan tuli jo aikaisemmin, palautettiin, se oli erittäin hyvä, ja nyt tuli tämä oppimateriaalilisä, jolla nyt sitten tasataan toisen asteen opiskelijoitten kustannuksia. On myös hyvä huomata, että toisen asteen opiskelijoitten opintotukea on pelkästään parannettu tällä kaudella, ja niidenkin säästöjen osalta, jotka jouduttiin tekemään ja jotka kohdistuivat korkeakouluopiskelijoiden opintotukeen, oli erittäin tärkeää, että pystyttiin opintotukimallia muuttamaan niin, että pienituloisten opiskelijoitten tuki valtiolta on noussut uuden asumistuen myötä, kun opiskelijat siihen siirtyivät. Tämä on ollut tärkeää, että me painotamme sitä, että pienituloisille nyt tehdään tulonsiirtoja enemmän. Tämä on varmaan vasemmistollekin toimiva malli.

16.11 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toimin viime kaudella opintotuesta vastaavana ministerinä. Viime kaudella opintotuesta ei leikattu senttiäkään, päinvastoin opintotuki sidottiin indeksiin, mikä oli opiskelijaliikkeen pitkäaikainen tavoite ja vaatimus. Mitä tämä hallitus on tehnyt? Ensi töikseen se ei vain jäädyttänyt indeksiä vaan poisti koko indeksin, ja sen lisäksi opintorahaan on tehty neljäsosan leikkaus. Opiskelijoille, jotka valmiiksi olivat kaikkein pienituloisin ihmisryhmä, on tehty kaikkein suurimmat leikkaukset. Nämä ovat ne tosiasiat, joita sitten laastareilla vähän paikkaillaan, ja yritetään puhua jotain aivan muuta.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Arvoisa rouva puhemies! Toinen kysymys — tämä jäi täällä ilmaan: On perustellusti esitetty huoli ammatillisesta opetuksesta, ja itse pääministeri on sanonut, että 1 000 opettajaa tarvitaan lisää. Nyt kun 1 600 opettajaa on leikattu hallituksen toimesta ja kun huomenna on esitys, että lisätään määrärahoja, niin mitä keskusta tekee? [Pia Viitanen: Se on tärkeä kysymys!] Toimiiko se niin kuin pääministeri Juha Sipilä on itse esittänyt ja lisää opettajia? Äänestättekö sen puolesta? Vai jääkö pääministeri Juha Sipilä yksin tukemaan opposition esitystä, ja hylkääkö muu keskusta pääministerin ja hänen linjauksensa? [Olavi Ala-Nissilän välihuuto]

16.12 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kari nosti tässä esille hyvän uudistuksen, nimenomaan Lappeenrannan ja Lahden teknillisen korkeakoulun. Hän myös toi esille sellaisen mallin, että eikö voitaisi tätä yliopistokaupunkiajatus levittää lähikaupunkeihin. Se on todella merkittävä asia aina näille kaupunkikeskuksille, ja varmasti keskustasta tälle tukea löytyy.

Liikkuva opiskelu -ohjelma: On hyvä lisäys, että ohjelma leviää toiselle asteelle ensi vuonna. Jos mietitään niitä keinoja, mitä liikunnalla on laajasti, niin esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyssä se on aivan vallattoman hyvä keino. Haluan nostaa esille esimerkiksi Icehearts-toiminnan, jota ei kyllä tehdä kylmällä sydämellä vaan todella lämpimällä sydämellä, ja siinä on hyvä malli, jota on hyvä levittää myös ympäriinsä.

16.14 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varhaiskasvatukseen on toteutettu nyt monia pieniä positiivisia askelia. Haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että kunnissa tällä hetkellä myös varhaiskasvatus on suurissa paineissa. Jotkut kunnat ovat pystyneet säilyttämään subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden, jos heidän taloudellinen kantokykynsä on siihen riittänyt. Mutta tämä tietenkin asettaa valtakunnallisesti lapsia eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella, ja toivoisin, että tähän kiinnitettäisiin huomiota.

Ja haluan myös huomauttaa, kun täällä on nyt keskusteltu uskonnosta ja varhaiskasvatuksesta, että nähdäkseni uskonnonvapaus on tietenkin yhteiskunnan perusta ja meidän tulee kunnioittaa ihmisten hengellisiä valintoja mutta itse uskonottomana pienten lasten isänä lähtisin myös siitä, että kulttuurihistorian ja uskonnon harjoittamisen välinen raja on varsin veteen piirretty viiva. Toivon ymmärrystä myös esimerkiksi teiltä evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvilta siinä, että koetetaan huolehtia tästä asiasta dialogissa ja niin, että huomioimme toinen toisiamme, emme sulje ihmisiä pois.

16.15 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n Osaamispolku 2030 on lähtenyt siitä, että tulevaisuudessa on tavoiteltava tilannetta, jossa Suomen menestys ja globaali asema edelleen rakentuvat koulutuksen, sivistyksen ja tutkimuksen varaan ja näin rakennamme kestävä kehityksen yhteiskuntaa. On selvää, että jotta tähän päästään, tarvitaan investoivaa ajattelua, tulevaisuusinvestointeja nyt, koska ennen kaikkea koulutus, tutkimus ja osaaminen ovat sellaisia asioita, joissa kaikki vaikutukset näkyvät vasta viiveellä, usein aika pitkälläkin viiveellä. Sen takia haluaisin nostaa tässä vaiheessa keskusteluun vielä kaksi uudistusta, jotka olisi mahdollista tehdä nyt ja heti ja jotka vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen: Ensinnäkin meidän todella pitäisi taata kaikille lapsille kokopäiväinen oikeus varhaiskasvatukseen. Se on se subjektiivinen oikeus, jota me sosiaalidemokraatit ajamme, se uudistus, jota me ajamme. Ja sitten me tosiaan tarvitsemme kaikille

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

nuorille toisen asteen tutkinnon, ja sen takia oppivelvollisuuden laajentamisen suhteen olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin nyt.

16.16 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tarttua tähän sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Puumalan ajatukseen siitä, miten me saisimme syrjäytyneet ja siinä riskissä olevat nuoret mukaan tähän yhteiskuntaan. Meillä on nytten arvoisan ministerin kautta saatu nämä Ohjaamot vakinaistettua, mutta siihen on vielä matkaa, että me saisimme järjestöt mukaan tähän toimintaan. Ohjaamothan vain nimenomaisesti ohjaavat, suorittavat jonkunäköistä arviointia ja tekevät muutamia toimenpiteitä, mutta väitän, etteivät edes ne tuhat opettajaa pysty missään suhteessa välttämättä kovin paljon pienentämään tätä kierrettä, mikä nuorten keskuudessa on, jos me emme ota järjestöjä mukaan.

Esitin vaalikauden alussa, ja hallitusyhteistyössä mentiin rintamassa eteenpäin, että otettaisiin tähän rinnalle myös tällainen niin sanottu Korjaamo-malli, että Ohjaamosta Korjaamoon päin. Korjaamo olisi tällainen järjestöjen toteuttama yksikkö, missä aloitettaisiin koulutus ja kaikki muu tuki, kuten asumisen tuki ja kaverituki ja vapaa-ajan tuki ja sitten pois päin päihteistä, jos sitä tarvitaan. [Puhemies koputtaa] Tämä ei maksaisi paljon mutta toisi varmasti meille hyviä tuloksia, ja pyytäisin opetusministeriltä, voisitteko tällaisista asioista harkita ja lähteä lämmittelemään ensi vaalikautta ajatellen sitä, että tehtäisiin tästä hankkeesta edes joku pilotti joidenkin ruohonjuuritason järjestöjen ja vaikka jonkun kunnan kanssa [Puhemies koputtaa] ja katsottaisiin, mitä ne tulokset ovat. Ei tämä ole muuten mitään viisasta työtä, jos me emme tee toimenpiteitä sinne suuntaan, missä tuloksia voisi löytyä. [Jukka Gustafsson: Kyllä Ohjaamon toimintamalliin kuuluu tuo!]

16.17 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisten osaaminen ja sivistys ovat tietenkin perusta yhteiskunnan ja kulttuurimme olemassaololle. Tällä hetkellä Suomeen vaikuttavat vahvasti globaalit muutosvoimat, kuten kaupungistuminen, teknologinen kehitys ja työn murros, ja nämä kaikki edellyttävät ja mahdollistavat muutoksia koulutuksen nykyisiin rakenteisiin. Me tarvitsemme taitoja ja tietoa, joiden avulla ratkomme ihmiskunnan olemassaoloon ja hyvinvointiin liittyviä suuria haasteita ilmastonmuutoksesta lähtien.

Koulutusjärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, jonka osat ovat toisistaan riippuvaisia. Tämän vuoksi koulutuksen toimivuutta on arvioitava ja kehitettävä kokonaisuutena, ei vain osauudistuksia tehden. Mitä mieltä ministeri on tästä?

16.18 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministereille siitä, että lainannoston pakkoa selvitetään toisen asteen opiskelijoiden osalta. Jos tavoitteena on, että kaikki suomalaiset nuoret suorittavat vähintään toisen asteen tutkinnon, ei ole syytä asettaa esteitä vähävaraisten opiskelulle, kuten lainannoston pakko ennen kuin toimeentulotukea on mahdollista saada.

Arvoisa puhemies! Jotta totuus ei unohtu liittyen näihin koulutuslupauksiin, edelleen pieni kertaus: Suomessa on vain yksi eduskuntapuolue, jolla on kontollaan kaikki edellisen vaalikauden koulutusleikkaukset ja kaikki tämän vaalikauden koulutusleikkaukset, ja se puolue on kokoomus. Suomessa on myöskin vain kaksi eduskuntapuoluetta, joiden puheenjohtajat antoivat lupauksen olla leikkaamatta koulutuksesta mutta silti tekivät juuri näin, ja ne puolueet ovat kokoomus ja keskusta. Sitten on vain yksi eduskuntapuolue, joka

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

vielä on antanut uuden koulutuslupauksen samaisen puolueen vielä ollessa pääministeripuolueena, ja se on Suomen Keskusta, joten uskon, että me kaikki huomenna jännityksellä seuraamme, äänestävätkö keskustalaiset ammatillisen koulutuksen resurssien ja tuhannen uuden opettajan puolesta vaiko eivät.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä Alanko-Kahiluoto ja sen jälkeen valiokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, ja sen jälkeen mennään ministereitten vastauksiin.

16.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Harmillista tässä opetus- ja kulttuuriministeriön budjetissa on se, että korkeakoulujen indeksijäädytykset pysyvät, mikä leikkaa niiltä myös tulevana vuonna, sillä tila- ja henkilöstökustannukset kasvavat mutta määrärahat siis pienenevät.

Pakko suhtautua vähän kriittisesti hallituspuolueiden edustajien kehuihin koskien tuki-rahoinnin pientä lisäystä, sillä korkeakoulujen menetettyä perusrahoitusta se ei kylläkään paikkaa. Nyt myönnettävä tuki-rahointi ei näy yliopistojen riippumattomassa perustutkimuksessa, sillä se kohdistuu kuitenkin pääosin yrityksille.

Korkeakoulujen ja tutkimuksen visiossa korkeakouluille ollaan taas säilyttämässä uusia tehtäviä muun muassa täydennys- ja tilauskoulutuksen myötä, mutta lisärahoitusta ja resursseja niille ei kuitenkaan haluta tarjota.

Olisin kysynyt ministeriltä: Oletteko nyt tutustunut yliopistojen lausuntoihin koskien tätä rahanjakomallia? Esimerkiksi Oulun yliopisto huomauttaa, että tämä nykyinen rahoitusmalli on kansainvälisesti verrattuna jo äärimmäisen tulosperusteinen, ja nyt sitä tässä hallituksen rahoitusmallissa sitten vain lisättäisiin. Että onko tässä järkeä, kun nytkin jo [Puhemies koputtaa] menee tutkijoiden aika hakemusten tekemiseen ja hankkeiden väentämiseen?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän neljä vastauspuheenvuoroa vielä, sen jälkeen ministereitten vastaus. Aikatauluhan meillä painaa päälle. Edustajat Kiljunen, Viitanen ja sitten valiokunnan puheenjohtaja Puumala ja varapuheenjohtaja Multala. Sen jälkeen ministereitten vastaus, ja sitten siirrytään toiseen asiaan.

16.21 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kysyisin ministeri Grahn-Laasoselta: Te olette panostaneet työpajatoimintaan — kiitos siitä — ja kehittäneet sitä, mutta teidän hallituskumppaninne TEMin puolelta on valitettavasti rajoittamassa sitä, sillä työpajatoiminta ei ole mahdollista enää kunnissa eikä kuntasidonnaisilla toimijoilla, työpajoilla, eivätkä ne voi tuottaa palveluita enää tulevaisuudessa kuin ainoastaan markkinapuutetilanteessa. Tämän lisäksi myöskään sosiaalista kuntoutusta ei voi enää näillä työpajoilla tuottaa vaan nämäkin palvelut siirtyvät yrityksiin. Nyt te olette mahdollistaneet kuitenkin työpajojen toiminnan, voisiko sanoa, tämän fokuksen, mutta käytännössä teidän hallituskumppaninne eri ministeriössä tekevät tämän toiminnan mahdottomaksi. Mitä te ajattelette tästä kokonaisuudesta?

16.22 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on kyllä ihan pakko tähän alkuun todeta, ettei se ole vähäpätöinen kysymys, mikä on huomenna pääministerin ja pääministeripuolueen äänestyskäytös, koska onhan se ihan oikeasti niin, että onhan se aika merkillinen lausunto, jos pääministeri, jolla on valtikka kädessä, esittää, että

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

ensi kaudella lisätään 1 000:lla opettajia ammattikoulutukseen, kun ensin tällä kaudella niitä on vähennetty 1 600, ja siksi tietenkin äänestää pitäisi sen mukaisesti.

Mutta, puhemies, haluan tähän loppuun kyllä osaltani kiittää hallituspuolueita. Nimitäin nämä lisäykset, mitä täällä eduskunnassa on tässä jaostossa tehty, ovat hyviä. Olen sen sanonut myös hallituspuolueille, että ne menevät tärkeisiin kohteisiin: hyvitysmaksun leikkauksen purku, nämä tasa-arvorahat kouluihin, kirjastojen digikokeilu, avustuksia useille järjestöille, muun muassa rauhantyölle [Jukka Gustafsson: Sorin Sirkukselle!] — Sorin Sirkukseen — ja monille järjestöille, myös Ikaalisten Sata-Häme Soi -järjestölle. Eli täällä on ihan oikeasti hyvä lisäyksiä tarpeellisiin kohteisiin. Iso linja on mielestäni väärä, mutta nämä lisäykset ovat oikein hyviä. Kiitos yhteistyöstä.

16.24 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ei kai tämä ensi vuoden iso linja nyt voi valtavan väärä olla, nimenomaan tämä ensi vuoden, koska täällä nyt kuitenkin ajetaan sitten koneita voimakkaasti ylöspäin ja on tutkimukseen ja tieteeseen muun muassa 112 miljoonan euron pysyviä panostuksia. Toivottavasti voisimme ajatella, että se olisi nyt se oikea linja ja se saisi myös jatkoa seuraavalla vaalikaudella. Eli tässä on todella tapahtunut iso käänne tämän vaalikauden aikana.

Jatkan vielä tuota syrjäytymistematikkaa, siis sitä, mistä lähdin ihan aluksi liikkeelle. Tärkeintä on mielestäni ja keskustan mielestä seuraavalla vaalikaudella se, että saamme perustan ja pohjan kuntoon, niin että sinne seuraaville asteille tullaan riittävillä valmiuksilla ja kaikilla on mahdollisuudet asuinpaikasta, varallisuudesta riippumatta.

Sitten toinen asia on se, että me muun muassa tähän syrjäytymisongelmaan, joka on aika suomalainen ilmiö — iso pudokkuus, yli 60 000 nuorta — saisimme maksutonta harrastustoimintaa sinne iltapäivään kaikille. Se voisi olla yksi eväs. Toivoisin, että ministeri ja me kaikki yhdessä lähtisimme etsimään tähän vielä uusia innovaatioita kolmannen sektorin mukaan saamiseksi.

16.25 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että kuitenkin, vaikka nyt kritiikkiäkin tulee, suunta on ensi vuonna koulutuksen saralla kokonaisuudessaan ylöspäin, kuten puheenjohtajakin tässä totesi.

On kommentoitava myös näitä tutkimusmäärärahoja, että Suomen Akatemialle tosiaan kohdistetaan myöntövaltuuksia, joilla tuetaan erityisesti nuoria tutkijoita. Ne ovat usein kyllä niitä samoja tutkijoita, jotka meidän yliopistoissamme tutkivat, niin että kyllä niistä yliopistotkin ja ihan se perustutkimuskin pääsevät mahdollisesti hyötymään. Sitähän ei ole millään tavalla rajattu perus- tai soveltavaan tutkimukseen. Akatemiassa kriteereinä ovat kansainvälisesti vertaisarvioidut tutkimukset. Siellä menestyvät ne, joilla on hyviä suunnitelmia ja hakemuksia.

Haluan kuitenkin vielä todeta, että on totta kai aivan äärimmäisen huolestuttavaa, jos meillä peruskoulusta valmistutaan puutteellisin tiedoin ja taidoin, erityisesti luku- ja kirjoitustaitoihin pitää pystyä panostamaan tulevina vuosina. Uskon, että ne panostukset lähtevät ihan sieltä varhaiskasvatuksesta, varhaislapsuudesta, ja sitten totta kai peruskouluunkin pitää kiinnittää huomiota.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministerit. Ministeri Grahn-Laasonen voi siitä paikalta puhua, 3 minuuttia.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

16.26 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Pääministeri vastaa itse omista sanoistaan, ja en ota siihen kantaa, [Jukka Gustafsson: No miltä se tuntui?] mutta sen sijaan otan kantaa varhaiskasvatuksen kysymyksiin, joita nousi esille, muun muassa koulutusmääriin.

Varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmääriä on nostettu tuntuvasti, ja muutenkin meillä on nyt käynnistymässä varhaiskasvatuksen koulutusfoorumi, laaja foorumi, jossa toimeenpannaan uuden, erinomaisen varhaiskasvatuslain uutta henkilöstörakennetta niin, että siinä onnistutaan tavoitevuoteen 2030 mennessä. Tällä kaudella on kahteen otteeseen lisätty opettajien koulutusmääriä varhaiskasvatuksessa: ensin kolmanneksella pysyvästi sopimusneuvotteluissa ja sen jälkeen sitten puoliväliriihessä 28 miljoonan euron lisäresursseilla, josta merkittävä osa nimenomaan tähän tarkoitukseen. Tätä kehitystä meidän täytyy tietysti jatkaa, jotta saadaan uuden lain mukainen uusi henkilöstörakenne toteutumaan ja sitä kautta sitten panostuksia varhaiskasvatuksen laatuun.

Varhaiskasvatuksessa tasa-arvorahoitus on ensimmäistä kertaa ensi vuoden budjetissa. Se on hyvä avaus. Se mahdollistaa ryhmäkokojen pienentämisen nimenomaan niissä päiväkodeissa, joissa tarve on suurin, eli päästään kokeilemaan perusopetuksessa hyväksi havaittua mallia myöskin päiväkodeissa.

Tällä hallituskaudella varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut, mikä on merkittävä tasa-arvouutinen, eli se, että yhä useampi lapsi, suomalainen lapsi, pääsee varhaiskasvatukseen ja päiväkoteihin. Ja tätä työtä pitää jatkaa alentamalla edelleen maksuja, niin kuin nyt on tehty, ja sitten myös muin toimin, joita on muun muassa tämä viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun jatkaminen.

Ensi vuodelle tulee — tätä ei ole mainittu tässä keskustelussa — myös se hyvä uutinen, että kielenopetus varhaistuu alkamaan jo ensimmäisellä luokalla niin, että ensi syksynä koulupolkunsa aloittavat ekaluokkalaiset ovat ensimmäinen ikäluokka Suomessa, joka pääsee varhaistetun kielenoppimisen piiriin eli opettelemaan ensimmäistä vierasta kieltä jo ekaluokalla. Se on myös tasa-arvoteko, koska aikaisemmin tämä on ollut mahdollista lähinnä ainoastaan isoissa kaupungeissa ja sellaisille lapsille, joiden vanhemmat ovat näitä valintoja tietoisesti lapsillensa tehneet. Nyt se on mahdollista ihan jokaiselle.

Oppimateriaalilisä, mistä ministeri Terho vastaa, on hyvä uutinen, ja siihen liittyvät myöskin juuri käynnistyvät pilotit, joilla pyritään madaltamaan oppimateriaalikustannuksia lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa kaikkien opiskelijoiden osalta. Se on myöskin iso kuva.

Ja tähän vielä viimeisenä asiana nostan maahanmuuttajien koulutuksen, josta kysyttiin. Maahanmuuttajien koulutukseen Suomen täytyy panostaa tulevana vuosina ihan siksi, että on osoitettu se, että meillä Pisa-tuloksissa maahanmuuttajataustaiset oppilaat jäävät valitettavasti jälkeen oppimistuloksissa, eli pitää pystyä jo ihan varhaiskasvatuksesta lähtien vahvistamaan myös heidän oppimisensa tukea ja oppimistuloksiaan. Ja tavoitteeksi pitää asettaa se, että yhä useampi maahanmuuttajataustainen nuori myöskin valitsee lukiokoulutuksen, aivan niin kuin edustaja Sarkomaa hyvin täällä kuvasi. Kotoutumiskoulutusta on tarpeen kehittää. Siitä vastaa ministeri Lindström [Puhemies koputtaa], mutta hyvällä yhteistyöllä tähänkin liittyen on paljon kehittämistä vireillä ja käynnissä. [Puhemies koputtaa]

Talouden iso kuva on se, että parempaan suuntaan mennään, ja erityisesti lämmittää ensi vuoden budjetissa nämä isot tutkimuspanostukset. Kiitos yhteistyöstä.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

16.30 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Täällä opintotukeen viitattiin muutamassa puheenvuorossa ja käytiin tätä historiaa läpi. Todella, opintorahaahan leikattiin, en sitä mitenkään kiertele. En ollut silloin ministeri, mutta olin tekemässä sitä päätöstä muun hallituksen mukana. Ja että tulee kokonaiskuva asiasta, niin muistutan, että toisaalta opintolainan valtiontakauksen määrää nostettiin vastaavasti, ja näin itse asiassa saatavilla olevan, käytössä olevan opintotuen määrä nousi. [Li Andersson: Lainaa!] Samoin asumisen tuki parani korkeita asumismenoja maksavilla pienituloisilla opiskelijoilla, kun asumislisän piirissä olevat opiskelijat siirtyivät pääsääntöisesti yleisen asumistuen piiriin. Samoin opintotuen tarveharkinta lieveni tämän vuoden alusta, kun vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan luovuttiin itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Ja huoltajakorotuskin tehtiin: lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentuloa parannettiin 75 euron huoltajakorotuksella. Eli myös myönteisiä asioita kuuluu tähän kuvaan.

No sitten, edustaja Puumala otti sen suurimman, miljoonan euron kysymyksen. Se onkin kirjaimellisesti miljoonan euron kysymys — jokainen syrjäytynyt nuori, joka jää työelämän ulkopuolelle ja muuten, sekä inhimillisenä että taloudellisenä tragediana. On oikeastaan yhteiskunnan suurimpia ratkaistavia ongelmia, miten me tämän estämme, ettei nuorisoa syrjäydy. Tässä Ohjaamot ovat nyt hyvä, vakiintunut — nyt voi jo sanoa, että vakiintunut — uusi toimintatapa, jossa nuoret saavat neuvontaa ja jossa on yhteistyökumppaneita, juuri näitä mainitsemiani kolmannen sektorin toimijoita [Jukka Gustafsson: Kyllä, näin on!] ja yritysmaailmaa. [Anneli Kiljunen: Mutta missä ovat työpajat?] Tämä on varmasti semmoinen, mistä kaikki ovat valmiita pitämään kiinni — ja työpajat myös, osana kokonaisuutta, ovat ehdottomasti tärkeät.

Myös nuorisoasiain neuvottelukunta on antanut aivan vastikään minulle ehdotuksia siitä, miten nuorison syrjäytymistä tulisi jatkossa estää. Heidän ehkä keskeisin ajatuksensa oli se, että kun tämä kenttä on varsin sirpaleinen näiden erilaisten hankkeiden ja toimintatapojen ja mallien kanssa, niin he ehdottivat tällaista poikkihallinnollista toimielintä, jota he kutsuivat ”tilannehuoneeksi”, tällaisella Puolustusvoimain termillä. Se ikään kuin koordinoisi jatkossa niin, että kaikista hankkeista on joku yhteinen suuri suunnitelma, ja se ei mielestäni ole ollenkaan huono ajatus.

Edustaja Niikko puhui myös tästä aiheesta, ja vastaan lyhyesti vain, koska aika loppuu, että oikeastaan lähes kaikkea tätä, mitä mainitsit, Ohjaamoissa jo tehdään. Eli tämä on juuri se sama ajatus, mitä itse toitte esille.

Ja mainittakoon vielä, että etsivän nuorisotyön rahoitus kasvaa ensi vuonna eli siltä osin tilanne kohenee. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.33.

Keskustelua jatkettiin kello 00.41.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2.8 käsittelyä. Keskustelu siis jatkuu.

0.41 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen leikkaukset koulutuksesta ovat olleet massiivisia. Kun koulutusrahat oli jo edellisellä kaudella leikattu hyvin tiukalle, olivat nykyhallituksen leikkaukset sen päälle aivan kohtalokkaita. Tällä hallituskaudella koulutuksen pysyvistä rahoituksesta on leikattu lähes 900 miljoonaa euroa. Suurimmat yksittäiset leikkaukset ovat kohdentuneet ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi perusrahoitusta on kaikilla koulutusasteilla hivutettu pikkuhiljaa alaspäin muun muassa indeksijäädytyksillä ja muilla kustannusleikkureilla. Tämä näkyy koulutuksen arjessa. Päiväkotien ja koulujen ryhmäkoot ovat kasvaneet. Opettajilla ei ole riittävästi aikaa oppilaille. Tukea tarvitsevat oppilaat jäävät liian usein oman onnensa nojaan. Opetustunteja on karsittu. Ammattikouluissa lähiopetuksen määrä voi paikoin olla niin vähäinen, että on huoli siitä, oppivatko kaikki tarvittavat ammatilliset perustaidot.

Hallituksen leikkaukset koulutuksesta ovat olleet kohtalokkaita. Olemme tilanteessa, jossa koulutustasomme laskee ja oppimistulokset ovat heikentyneet. Maailmalla kehuja ja kiitoksia saanut koulutusjärjestelmämme on murenemassa rajujen leikkausten seurauksena. Myös koulutuksen ammattilaisten — opettajien, varhaiskasvatuksen työntekijöiden, tutkijoiden ja professorien — hyvinvointi on murenemassa. Opettajat kaikilla koulutusasteilla ovat ahdingossa. Esimerkiksi opettajien työolobarometri osoittaa, että viime vuonna 59 prosenttia opettajista koki työtä olevan usein liikaa. Luku on lähes kaksinkertaistunut pari vuotta aiemmasta, jolloin se oli 33 prosenttia. Koulutusleikkaukset ovat jättäneet opettajat selviämään arjesta miten taitavat. Työmäärä ja vaatimukset opettajia kohtaan kasvavat koko ajan, mutta resurssit sen kuin pienenevät. Moni on tullut jaksamisensa rajoille. Usea opettaja kertookin harkitsevansa alanvaihtoa, ja moni on jo niin tehnytkin. Samoin olemme saaneet lukea uutisia siitä, kuinka tutkijoita ja professoreita on lähtenyt ulkomaille, missä työskentelyolosuhteet ovat merkittävästi paremmat.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallitus on tehnyt pieniä paikkauksia koulutuksen rahoitukseen kautensa aikana, eivät ne kata niitä massiivisia leikkauksia, mitä koulutukseen on kohdistunut. Nyt pientä lisärahoitusta on tulossa esimerkiksi koulujen kerhotoimintaan, koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, nuorten työpajatoimintaan, lasten liikunnan edistämiseen varhaiskasvatuksessa ja sisäilmasairauksien tutkimukseen, ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. Hyviä kohteita kaikki, mutta niillä ei korjata leikkausten aiheuttamia pahoja vahinkoja.

Totuus edelleen kuitenkin on, että koulutuksen rahoitus laskee myös ensi vuonna. Monen kärkihankkeen päättyessä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus on ensi vuonna yli 160 miljoonaa euroa pienempi kuin tänä vuonna. Tähän summaan ei ole edes laskettu mukaan indeksileikkauksia, jotka entisestään nakertavat esimerkiksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen toimintaedellytyksiä.

On selvä, että näin emme voi jatkaa. Tarvitsemme koulutuksen ja sivistyksen kunnianpalautuksen. Sen on oltava Suomen seuraava tavoite. Seuraavan hallituksen on korjattava ne vauriot, mitä koulutuspolkuumme taaperosta tohtoriin on syntynyt. Seuraavalla kaudella koulutukseen on satsattava merkittävästi. Puhutaan miljardiluokan panostuksesta koulutukseen ja tutkimukseen, jotta saamme nostettua osaamisemme jälleen sille tasolle, jolla sen kuuluu olla, sillä koulutus ja tutkimus, osaaminen ja sivistys — ne ovat Suomen voimavaroja ja mahdollisia kilpailuvaltteja, joita emme saa hukata.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

0.45 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Jatkan vähän siitä, mihin täällä aikaisemmin päivällä jäin, ja silloin kehuin tätä Liikkuvaa varhaiskasvatusta ja panostuksia siihen. Täytyy tässä vielä nyt erikseen kehua sitä, kuinka paljon tällä kaudella muutenkin on tehty liikunnan ja urheilun eteen. Liikkuva koulu on ollut menestystarina. Se on saatu jalkautettua yli 90 prosenttiin suomalaisista kouluista, ja oppilaat ovat päässeet nauttimaan lisääntyneestä liikkeestä. Sen lisäksi tosiaan nyt laajennetaan Liikkuvaa koulua toiselle asteelle ja päästään myös aloittamaan Liikkuva varhaiskasvatus, mikä on aivan äärimmäisen hieno juttu, sillä liikuntatottumukset lähtevät muotoutumaan jo aivan varhaislapsuudesta asti.

Sen lisäksi nyt on pysyvästi ensi vuonna ensimmäistä kertaa korotettu urheilija-apurahojen määrärahoja ja myös URA-säätiön eli Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön apurahoja ja lisätty rahoitusta urheiluakatemiatoimintaan, jotta erityisesti nuorilla urheilijoilla on paremmat edellytykset harjoitella. Näiden toimenpiteiden lisäksi on tehty paljon muutakin, ja yksi niistä viimeisistä hienoista asioista oli se, että tulevaisuudessa apurahan saaminen ei enää pienennä opintotukea eli sitä ei lasketa enää jatkossa tuloksi, kun katsotaan opintotukien tuloarvoja, ja näin ollen opiskelun ja urheilun yhdistäminen tulee olemaan entistäkin helpompaa. On tärkeää, että me Suomessa ymmärrämme sen, että panostaminen liikuntaan ja urheiluun on pitkän päälle investointi tulevaisuuteen, ja olen erittäin iloinen siitä, että ministerimme, molemmat tällä alueella toimineet ministerit, ovat aivan äärimmäisen hyvin tätä asiaa hoitaneet.

Vielä täytyy sanoa, että olen myös iloinen siitä, että meillä on nyt koko kevät aikaa käsitellä liikuntapoliittista selontekoa, joka sisältää kymmenittäin toimenpiteitä, joilla vielä entisestään voisimme lisätä ja pyrkiä lisäämään ihmisten liikkumista. Meillä aikuisista tällä hetkellä noin neljä viidestä liikkuu liian vähän suosituksiin nähden, ja lapsistakin vain noin kolmannes liikkuu suositusten mukaan riittävästi — itsekin valitettavasti kuulun nykyään siihen porukkaan, joka ei näitä suosituksia täytä. Mutta sen sijaan että puhuisimme jatkuvasti siitä, että meidän pitäisi päästä niihin suosituksiin, toivon, että pääsemme puheissa siihen, että jokainen askel on aina askel oikeaan suuntaan ja aina pienikin liikkeen lisääminen kannattaa. Välillä on ihan hyvä, että me täällä salissakin joudumme näitä puheenvuoroja pyytämään ja seisomaan nousemaan, sillä pienikin istumisen katkaiseminen on hyväksi.

0.49 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Havahduin tänään siihen, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan käsittely osuu samaan päivään kuin 15 vuotta sitten itse väittelin tohtoriksi, ja olen ehkä vähän samanlaisissa tunnelmissa kuin edustaja Multala, että tutkimuksen lukeminenkin tekee tiukkaa näinä päivinä, mutta muistuttakoot nyt kuitenkin nämä ponnistelut menneisyydessä meitä näiden asioiden harrastamisen tärkeydestä.

Mutta itse asiaan. SDP:n Osaamispolku 2030 on ollut puolentoista vuoden työ, jossa olemme rakentaneet näkemystä siitä tilannekuvasta, joka meillä tällä hetkellä on. Ja kyllähän meillä paljon hälyttäviä signaaleja on kertynyt vuosien, jopa vuosikymmenienkin, kuluessa ammatillisen koulutuksen tilanteesta perusopetuksen osaamistasoon ja ehkä erityisesti poikien tilanteeseen. Silti koulutuksen kokonaisrahoituksen taso siis myös alkavana vuonna esityksen perusteella laskee. Sen takia olemme tehneet johtopäätöksen, jossa toteamme, että tarvitsemme tutkimuksen ja koulutuksen kunnianpalautuksen Suomessa. Osaamispolku 2030 on ohjelma, jolla tavoitellaan sitä, että tulevaisuudessa meillä olisi edellytykset korkealle työllisyydelle ja oikeudenmukaiselle kestävä kehityksen Suomelle.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Arvoisa puhemies! Tuossa alussa viittasin tutkimukseen, ja lähtökohtana koulutuksen kehittämisessä tosiaan täytyy olla tutkimus. Se on ollut sivistysradikaalin Suomen vahvuus aina. Viimeisen vuoden aikana olenkin ollut ilahtunut siitä, kuinka paljon tutkijat ovat alkaneet osallistua meidän koulutuskeskusteluunne, niin talouspolitiikan arviointineuvosto alkuvuodesta kuin sitten Niin & näin -lehdessä Koulutuspolitiikan arvovalinnat ja suunta -artikkeli viime kesänä. Syksyn mittaan olemme nähneet artikkeleita niin Kanava-lehdessä, Suomen Kuvalehdessä, Helsingin Sanomien Vieraskynä-palstalla kuin uudessa edistysraportissakin. Tutkijoiden viesti on kaikissa ollut aika vahva: koulutusta on uudistettava ja kehitettävä pitkäjänteisesti, koska koulutus- ja osaamispolitiikka ovat luonteeltaan sellaisia, että vaikutukset tulevat aina viiveellä. Sen takia me korostaisimme tulevaisuusinvestointeja nyt.

Erityisesti haluan nostaa kaksi uudistusta, jotka pitäisi toteuttaa heti: Kaikille lapsille on taattava kokopäiväinen, tasa-arvoinen lähipäiväkotipolku. Se on se varhaiskasvatustuudistus, jota me ajaisimme. Sitten tarvitsemme kaikille nuorille ammatillisen tai lukiokoulutuksen, koska pelkän peruskoulun varassa nykymaailmassa ei pärjää. Professorivetoinen talouspolitiikan arviointineuvostohan suositti oppivelvollisuuden laajentamista toiselle asteelle eli käytännössä maksutonta lukio- ja ammatillista koulutusta. SDP siis kannattaa lähipäiväkodista toisen asteen tutkintoon johtavaa eheää koulupolkua kaikille lapsille ja nuorille.

Arvoisa puhemies! Juuri nämä kaksi merkittävää uudistusta hallituksen esityksestä puuttuvat. Käyttääkseni valtiovarainministeri Orpon itse käyttämää ilmaisua ”hallitus tyytyy ja hyytyy” hallitus tyytyy tekemään pikkukorjauksia mutta hyytyy isojen uudistuksien edessä. Varhaiskasvatuksessa lasten luokittelu vanhempien töissäkäynnin mukaan jatkuu ja osuu kaikkein eniten varhaiskasvatuksesta eniten hyötyviin lapsiin. Esimerkiksi nyt esitetty 10 miljoonan täsmäpanostus hankerahoituksena ei korjaa megatasa-arvo-ongelmaa. Samaan tapaan kovin väkinoiseltä tuntuu malli, jolla toisen asteen kustannuksia ja niistä vähävaraisille perheille seuraavia ongelmia pyritään ratkomaan. Hallituksen oppimateriaalillisä vaikuttaa väkisin keksityltä ja on esimerkiksi Kelan mielestä byrokraattinen ja ei-toimiva ratkaisu, jos sitä nyt oikeastaan ratkaisuksi voi kutsua. Universaali koulutusratkaisu se ei ainakaan ole.

Arvoisa puhemies! Myönteistä hallituksen esityksessä on pieni suunnanmuutos tki-rahituksen kokonaisuudessa. 4 prosentin tavoite edellyttääkin tiekartan valmistelua mitä pikimmiten, ja olen iloinen, kun ministeri totesi, että valmistelu olisi jo aloitettu. Korkeakoulujen perusrahoitukseen ilomme ei kuitenkaan yllä, koska indeksijäädytys jatkuu täysimääräisenä. Viimeksi tänään Helsingin yliopiston rehtori Jari Niemelä kirjoitti viisaasti sivistyksen merkityksestä yhteiskunnalle. Korkeakoulut ja tiede ja nimenomaan perusrahoitus ovatkin sivistisyhteiskunnan ytimessä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kiitoksia: Sivistys- ja tiedejaoston tekemä työ on ollut arvokasta, ja lisäpanostuksien kohdennuksista voi olla tyytyväinen, vaikka ne eivät mittakaavassa massiivisia leikkauksia tietenkään paikkaa. Yksityisen kopioinnin hyvitysmaksu muun muassa kirjailijoille ja muusikoille nostetaan lisärahoituksella sille tasolle, millä se aiemmin on ollut. Itselleni rakas asia eli urheiluseuratoiminta lasten tasa-arvoa lisäämässä on myös huomioitu. Nuorten työpajoille tehdään niin ikään lisäys, joka on nuorisotakuun kannalta arvokas. Nostaisin vielä budjetissa pieniä mutta toiminnalle merkittäviä [Puhemies koputtaa] summia, kuten lisäykset Lukukeskukselle ja Ihmisoikeusliitto ry:lle tai 100 euron lisäys kielipesien toimintaan.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Huomenna, tai tarkkaan sanoen tänään, meillä on kuitenkin onneksi mahdollisuus äänestää myös kunnan Osaamispolku 2030 -suunnasta, joka olisi todellinen suunnanmuutos ja kunnianpalautus tieteelle [Puhemies koputtaa] ja koulutukselle.

0.54 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on leikannut koulutuksesta 900 miljoonaa euroa, mikä on rapauttanut suomalaista osaamista. Yliopistojen perusrahoitusta on leikattu ja yliopistoindeksit jäädytetty. Kauden alussa tehtyjä leikkauksia on peruttu vain osittain. Suuret leikkaukset vaikeuttavat yliopistojen perustoimintaa: opetusta, tutkimusta, koulutusta, sivistyksen tason ylläpitoa. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat joutuneet yt-neuvotteluihin. Pelkästään yliopistoilta on hävinnyt tuhansia työpaikkoja. Yliopistoilla on nyt hätä työpaikoista, tutkimuksen ja tieteen tulevaisuudesta, Suomen tulevaisuudesta.

Täytyy muistaa sekin, että kun Aalto-yliopisto aikoinaan perustettiin, sille luvattiin huomattavasti suuremmat määrärahat kuin Aalto-yliopisto on tähän mennessä saanut. Yliopistot tuottavat tulevaisuuden siemenperunoita, mikäli tutkimuksen laatuun ja tutkijoiden työhyvinvointiin panostetaan. Tutkijat kaipaavat työrauhaa. Luovuutta kasvattaa se, ettei tarvitse jatkuvasti olla huolissaan rahoituksen jatkuvuudesta. Tutkijalla pitää olla myös mahdollisuus epäonnistua. Haluan täsmentää tätä, sillä myös epäonnistumisesta voi seurata jotakin uutta ja yllättävää.

Perustutkimuskin on sitä, mikä on kaikkien uusien innovaatioiden ja keksintöjen taustalla. Ihan loistava esimerkki perustutkimuksen vahvuudesta on Millennium-palkitun Tuomo Suntolan kehittämä ALD-teknologia. Tuomo Suntola keksi ja patentoi tämän atomikerrosteknologian vuonna 1974. Hyvin johtavaa ohutkalvoa hyödynnetään tänä päivänä muun muassa mikroprosessoreissa, aurinkokennoissa, led-lampuissa ja litiumioniakuissa. Suntola luennoi täällä eduskunnassa, ja oli vaikuttavaa kuulla keksinnön vaiheista. Ensimmäinen sovellus oli Helsinki-Vantaan lentokentän näyttötaulut 80-luvulla, mutta teknologian läpimurto elektroniikkatuotteisiin alkoi vasta vuonna 2007. Me emme voi tietää, mihin tulevaisuuden menestystarinoihin tämän päivän tutkimus tulee johtamaan. Emme voi valita voittajia, eikä munia kannata laittaa yhteen koriin.

Hallitus on kaventanut vapaan tieteen ja perustutkimuksen mahdollisuuksia ja valinnut rahoituskohteita kärkihankkeilla. Monet niistä ovat olleet ihan hyviä, mutta ne ovat olleet vain laastaria jättimäisille leikkauksille koulutuksesta ja tieteestä. Hallituksen rajut koulutusleikkaukset kurittavat myös peruskoulutusta, ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta.

Sivistyksen pohjan murentaminen kaventaa nuorten mahdollisuuksia ja lisää nuorisotyöttömyyttä. Ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron leikkaukset ovat johtaneet ammattikoulutuksen vähenemiseen ja lähiopetuksen heikkenemiseen. Vailla koulutusta jäävien nuorten määrä kasvaa. Tänä päivänä peruskoulu ei riitä työllistymiseen. Maailma on muuttunut monimutkaisemmaksi, ja monet työt edellyttävät ammattitaitoa ja osaamista. Tästä kertoo sekin, että pelkän peruskoulun varassa olevien ihmisten työllisyysaste on vain 40 prosenttia. Heidän syrjäytymisriskinsä on suuri. Meillä ei ole varaa hukata lapsia ja nuoria. Siksi tarvitaan maksuton toinen aste, jotta myös vähävaraisilla on varaa käydä lukio tai ammattikoulu. Siksi tarvitaan oppivelvollisuusiän pidentäminen, jotta jokaiselle nuorelle voidaan taata koulutus.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Myös varhaiskasvatuksen tilanne on heikentynyt. Työttömien lapsilla ei ole oikeutta kopäiväiseen päivähoitoon niissä kunnissa, jotka ovat ottaneet rajauksen käyttöön. Lapset ovat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa asuvat. Hallitus ei ole huomionnut varhaiskasvatuksen lastensuojelullisia vaikutuksia, kuten sitä, että nyt sellaiset perheet, joissa on uupumusta tai mielenterveysongelmia, voivat saada tukea arkeensa sillä, että lapsen päivähoito on järjestynyt.

Lopuksi haluan nostaa valiokunnan tekemän miljoonan euron lisäyksen seuratukseen vähävaraisten lasten liikuntaharrastusten tukemiseksi, kiitokset siitä. Vähävaraisten lasten harrastamista on tuettava korvamerkityin varoin, jotta jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastaa.

0.59 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Ehkä eduskunnan pöytäkirjoihin kannattaa todeta, että kello on noin yksi yöllä ja eduskunta on jo käynyt iltapäivällä kahden tunnin debattikeskustelun opetus- ja kulttuuriministeriön budjetin pääluokasta ja nyt on menossa vähän niin kuin tämmöiset jälkilöylyt.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien mielestä koulutuksen alasajo ja osittainen ideologinenkin näivettäminen on lopetettava. Kun julkista koulutusjärjestelmää heikennetään, tehdään tilaa yksityisille markkinavetoisille koulutuspalveluille. Tästähän nyt on puhuttu esimerkiksi varhaiskasvatuksen kohdalla. Sosiaalidemokraateille koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ihmisten kesken ovat keskeisiä arvoja. Me uskomme siihen, että koulutuksen ja oppimisen mahdollisuuksien tasainen jakautuminen edistävät suomalaisen yhteiskunnan kehitystä kohti sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tulevaisuutta. Ilman tasa-arvoista koulutusta ei ole tasa-arvoista yhteiskuntaa. Koulutus ja läpi elämän jatkuva osaaminen ja kehittäminen ovat paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan, ja samalla ne ovat pitkällä aikavälillä parhaita keinoja vähentää eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Mutta mitä nyt on tapahtunut? Mitä Sipilän hallitus on tehnyt? Vakavin virhe on mielestäni ollut tehdä miljardin säästöt ja pettää koulutuslupaus. Vakavimmat haavat ja jäljet näkyvät varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattamisesta, peruskoulun tasa-arvorahojen ja ammatillisen koulutuksen leikkauksista. Myös korkeakoulut ovat saaneet osakseen kylmää kyytiä. Mielestäni koulutuspolitiikan ytimessä pitäisi olla korkea osaaminen ja Suomen nostaminen takaisin maailman yhdeksi johtavaksi koulutusmaaksi. Se paikka muuten kuuluu Suomelle. Sipilän hallituksen suunta on vienyt toiseen suuntaan. Suunta on ollut väärä.

Toin jo aiemmin iltapäivän keskustelussa esille sattumalta toissa päivänä kohdalleni osuneen tapaamisen Tampereella, kun minut oli kutsuttu OAJ:n Pirkanmaan-piirin ammatillisten opettajien jaoksen kokoukseen. Minulle kerrottiin useammasta suusta, että osa nuorista ei halua mennä työpaikoille — ”kun me ei osata”. Opettajat sanoivat, että tämä on aivan uutta, ei tällaista ole ollut aiemmin. No, nuorilta on vähennetty opetusta viidenneksellä OAJ:nkin tutkimuksen mukaan, 20 prosenttia. Tiedämme, on käyty keskustelua siitä, että työviikko on kolmi—nelipäiväinen, ja se nyt on tietysti monille 16-vuotiaille aivan sieämätön tilanne. Hälytyskellojen pitäisi soida vielä tänäänkin, kun äänestetään ensi vuoden budjetista.

No, jonkunmoinen yllätys oli se, että pääministeri Sipilä parisen viikkoa sitten esitti 1 000 opettajan palkkaamista. Jos pääministeri on sanojensa mittainen, niin välttämätön korjausliike alkaa tänään aamupäivällä, kun äänestetään ministeriön budjetin pääluokasta.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Kysyin eilen myöskin opetusministeri Grahn-Laasoselta, mitä hän miettii siitä, että pääministeri on tällaista esittänyt, kun samanaikaisesti oppilaitokset ovat vähentäneet 1 600 opettajaa. Eli olisiko ollut aika opetusministerin tunnustaa ja myöntää, että on tehty virheitä, todella virheitä? No, opetusministeri ei diplomaattisesti tai muuten halunnut kysymykseeni vastata.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Osaaminen, tiede ja tutkimus ovat seuraavan hallituksen tärkein teema. Hetki sitten sivistysvaliokunnan arvostettu jäsen Pilvi Torsti toi karkeasti esille SDP:n valmistelemaa Osaamispolku 2030 -ohjelmaa, joka tuo Suomen takaisin koulutustason nousuun. Eli toivo elää.

1.05 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa syrjäytymisen ehkäisemiseen ja syrjäytyneiden auttamiseen kohdennetaan merkittävä määrä julkisia varoja ja nykyisin yhä enemmän myös yksityistä rahaa. Painopiste on usein kuitenkin ongelmien ratkaisemisessa eikä niiden syiden ehkäisemisessä. Tiedämme tutkimuksen pohjalta riskitekijöitä, jotka ovat yhteydessä nuorten syrjäytymiseen, mutta vielä ei ole ilmeisesti kovin tarkkaa kuvaa siitä, miten riskit vaikuttavat toisiinsa. Alkaa olla se tilanne, että tiedon pohjalta olisi mahdollista suunnata tuki juuri heille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Rajallisia resursseja olisi tulevaisuudessa mahdollista kohdentaa tarkasti, mikäli yksilön tietosuoja ei tätä estäisi.

Resurssit ovat rajalliset, joten kohdennettu tuki on viisasta tukea. Budjetista löytyy koulun näkökulmasta monta mukavaa asiaa, esimerkiksi perusopetuksen tasa-arvon vahvistamiseen ja laadun kehittämiseen osoitettuja avustuksia, sillä koulujen välillä on selviä alueellisia eroja ja kunnilla erilaiset mahdollisuudet rahoittaa opetusta. On hieno asia, että valiokunta lisäsi 2 miljoonaa euroa koulutuksen tasa-arvon ja laadun edistämiseen esi- ja perusopetuksessa.

Toinen syrjäytymistä ehkäisevä koulussa tapahtuva toiminta on kerhotoiminta. Kerhotoiminnalla on todettu olevan monia suotuisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja koulumenestykseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn. Toiminta on myös alueellisesti kattavaa ja osallistujille maksutonta matalan kynnyksen toimintaa, jonka puitteissa on helppo harrastaa tai aloittaa uusi harrastus. Sieltä se 3 miljoonan euron potti löytyy nyt perinteisen kerhotoiminnan tukemiseen.

Valiokunnassa saimme kuulla asiantuntijoilta paljon kritiikkiä harrastustoiminnan rahoitusjärjestelmästä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tilannut vuonna 2017 selvityksen valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Selvityksestä käy ilmi, että välillisesti tai välittömästi harrastustoimintaa tuetaan vuosittain noin 253 miljoonalla eurolla. Vaikka tämä rahasumma on merkittävä, se kohtaa heikosti lapsen tai nuoren. Yksinomaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on vähintään 15 eri valtionavustusmuotoa, joihin liittyen tehdään vuosittain noin kaksi- ja puolituhatta erillistä rahoituspäätöstä, joihin liittyy tietenkin rahoituksen, haun ja raportoinnin prosesseja. Kerhotoiminnan valtionavustus on vain yksi näistä. Lisäksi kritisoitiin sitä, että tuetut harrastustoiminnan muodot ja rahoitus kohdentuvat ensisijaisesti lapsille ja nuorille, joilla on jo ennestään harrastuksia. Tuettu toiminta kohdistuu yksille ja samoilta lapsille ja nuorille, sellaisten lasten jäädessä harrastustoimintojen ulkopuolelle, jotka erityisesti hyötyisivät toiminnasta ja olisivat sen tarpeessa. Tällä hetkellä järjestelmä ei siis huomioi lasten ja nuorten harrastustoiminnan tosiasiallisia tarpeita, ja koska harrastuspalveluja tuottavien

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

etu ja toimintalogiikka ovat resurssienjaossa ensisijaisia, järjestelmä on vahvasti tuottajalähtöinen, ei asiakaslähtöinen.

Eli tuossa tuli pohdituksi sitä, että tämän avustusjärjestelmän kokonaisuutta olisi tarkasteltava ja erityisesti koulussa tapahtuvaa harrastamista edistävät erityisavustukset tulisi koota laajemmaksi kokonaisuudeksi, jotta säästyttyisiin siltä ylimääräiseltä byrokratialta, jota tällä kaudella on yritetty kovasti torjua ja poistaa.

Mutta sitten vielä hiukan katsetta tulevaisuuteen. Julkinen talous on saatu tällä vaalikaudella huomattavasti paremmalle tolalle, joten tulevaan vaalikauteen voidaan lähteä paremmasta asennosta ja sinne tehdä erilaisia ehdotuksia. Keskustan kärkitavoitteita on vakautavan perusrahoituksen vahvistaminen eri kouluasteilla. Tärkein painotuskohde on koulutuksen perustan laittaminen kuntoon. Eriarvoisuus, oppimiserot ja syrjäytyminen uhkaavat suomalaisen peruskoulun menestystarinaa, ja me olemme esittäneet yhtenä vaihtoehtona tähän, tai yhtenä tärkeänä asiana, pienten lasten koulua, jossa olisi tarkastuspiste, joka ajoittuisi toisen luokan loppuun, ja eteenpäin pääsisi vain, kun tavoitteet on saavutettu, vähi-... vähimmäistavoitteet on saavutettu. — On tämä aika hankalaa yöllä yrittää puhua selkeästi. [Jukka Gustafsson: Kyllä se tuli selville!] — Perusopetuksen jälkeiselle ajalle esitämme oppioikeutta eli itse asiassa oppivelvollisuuden takarajan nostamista nykyisestä 17 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Ja tärkeänä asiana on sitten jatkuva ja rajaton oppiminen — tästä ratkaisu työelämän murrokseen — eli esitämme, että jokaiselle suomalaiselle pitää olla osaamisturva. — Kiitoksia.

1.11 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tästä opetusministeriön budjettikohdasta — sitä on käyty läpi jo aikaisemmin aika laajastikin useammassa vaiheessa keskustelua — ajattelin nyt tässä vaiheessa nostaa esiin näitä lisäyksiä, mitä erityisesti valiokunnissa on haluttu tehdä OKM:n hallinnonalalle, ja kohteita, missä on ollut semmoisia täsmätarpeita, joihin on haluttu vastata. Erityisen tärkeitä tällaisia vahvistavia lisäyksiä ensi vuodelle ovat 112 miljoonan euron pysyvät määrärahat tieteseen ja tutkimukseen, 10 miljoonan euron lisäys osaajapula-alojen koulutuksen laajentamiseen, myös 15 miljoonaa euroa ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoon ja 10 miljoonaa euroa lukion ja ylioppilastutkinnon uudistamiseen — nämä ovat tärkeitä ja odotettuja lisäyksiä. 10 miljoonaa euroa laitetaan myös maahanmuuttajien koulutukseen.

Se, mikä myöskin on ollut erityisen tärkeää, on se, että OKM:n hallinnonalalle on saatu toisen asteen koulutuksessa olevien nuorten oppimateriaaleihin esimerkiksi tämä oppimateriaalilisä, ja myös se, että haetaan näitä keinoja myös erillisellä hankkeella näitten kustannusten alentamiseksi yleensä koulutuksessa. Tätähän erityisesti opiskelijajärjestöt ovat itse nostaneet tärkeänä toimenä, että näitten oppimateriaalien hankintoja pystyttäisiin tekemään merkittävästi edullisemmin ihan toimintatapoja muuttamalla ja hankintatapoja muuttamalla, lainaustapoja kehittämällä ja näin edespäin. Aina ei välttämättä tarvita lisärahaa, mutta sitäkin nyt tässä vaiheessa pystytään lisäämään, kiitos parantuvan talouden.

Mitä sitten tulee erityisesti näissä eduskunnan niin sanotuissa joululahjarahoihin lisää, lisäpanostuksina, niin näissä on erityisen tärkeää tämä nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Nuorten työpajatoimintaan esitetään miljoona euroa lisää ja Nuotta-valmennukseen [Ulla Parviainen: Se on hyvä!] 500 000 euroa erityisesti harvaan asuttujen alueiden nuorille. Nämä ovat tärkeitä lisäyksiä, mitä myös on pystytty tekemään.

Sitten tietysti omalta alueeltani haluan mainita erityisesti Kuhmon kamarimusiikkijuhliin tulevan avustuksen. 50-vuotias Kuhmon kamarimusiikkijuhla on merkittävä omalla

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

taiteen ja kulttuurin alalla oleva musiikin alan, miten sen sanoisi, kokoontumisajo, ihan kansainvälinen tapahtuma — tietysti merkittävä tapahtuma myöskin alueellisesti, mutta näille taiteentekijöille, musiikintekijöille, myös ihan keskeinen [Puhemies koputtaa] vuoden tilaisuus. — Kiitoksia.

1.15 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Liikkuva opiskelu -ohjelma jalkautuu tästä lähtien toiselle asteelle, ja tässä on varmasti todella tärkeää sitten miettiä, millä tavalla tämä raha kohdentuu. Siihenhän on jo todella paljon kiinnostusta tullut eri oppilaitoksilta, siihen on hakeuduttu jo tässä vaiheessa hyvin, ja onkin hyvä, että oppilaitokset ovat tästä innostuneita.

Liikunnalla pystytään torjumaan monenlaisia haasteita. Kuten tiedämme, se todella vilkastuttaa aivoverenkiertoa, ja oppimistulokset paranevat, ja varmaan myös väsymys häviäisi, jos liikkuisi enemmän — esimerkiksi näin yöaikaan. Ajattelen niin, että tässä toisen asteen Liikkuva opiskelu -ohjelmassa olisi hyvä miettiä tapoja myös esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyn suhteen, koska erityyppisellä liikunnalla voi vaikuttaa siihen, millä tavalla kaikki ovat mukana. Kun pelataan sellaisia pelejä, joissa oikeasti kaikkien on helppo tulla pelaamaan, niin se on aivan erilainen asetelma kuin sitten sellaisissa, joissa tarvitaan joi-tain spesiaalitaitoja. Tämä vaatii näiltä ohjaajilta ja tältä ohjelmalta asiantuntemusta, ja sitä onneksi Suomesta löytyykin.

Täällä on puhuttu aikaisemmin päivällä useankin puolueen edustajien puheissa siitä, että perusta on saatava kuntoon lapsilla ja nuorilla, jotta lähtökohdat elämälle ovat hyvät. Edustaja Parviainen tuossa toi esille keskustan mallia kuten myös minä aikaisemmassa puheenvuorossani tänään. Vielä lisäisin siihen, että on äärimmäisen tärkeää jälleen se — meillä on kyllä maailman parhaat opettajat maassamme, ja täällä on hyvää osaamista — kuinka me löydämme nuorista ja lapsista innostuksen ja motivaation siihen opiskeluun. Se on äärimmäisen tärkeä taito sitten ihan sille elämän mittaiselle oppimiselle, koska on aivan selvää, että sitä se tulee olemaan joka tapauksessa. Myös kirjoitus- ja lukutaito saivat lisärahoitusta.

Nostan vielä: Seuratuki — äärimmäisen tärkeä asia. Koulujen kerhotoimintaan lisärahoitusta — hyvä niin.

Tässä keskustelussa [Puhemies koputtaa] ei ole varmaan noussut esiin av-tuotantokan-nustinjärjestelmä. Sehän saa vielä ensi vuonna tukea ja toivon mukaan sitten jatkoa, koska siitä on niin hyvät tulokset Lapissa — Lapissa on ollut jo näitä elokuvatuotantoja — ja nyt myös Saimaalla suunnitellaan tuotantoa. Tässä on maabrändin luomisen suhteen erittäin hyviä puolia, tietenkin elokuva-ala pääsee aivan uuteen kukoistukseen, ja sitten tietysti paikallisesti paljon käytetään palveluja: pitopalveluja, majoituspalveluja, kuljetuspalveluja. [Puhemies koputtaa] Se on äärimmäisen tärkeä asia sitten alueellisestikin.

1.18 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Vaikka täällä on ehkä päinvastaisiakin puheenvuoroja kuultu, niin ensi vuonna kuitenkin suunta on kohti parempaa ja koulutukseen panostetaan taas uusia resursseja, esimerkiksi tutkimukseen ja kehitykseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan 112 miljoonaa pysyvinä uusina panostuksina budjettiin, mikä on äärimmäisen hieno asia.

On myös nostettava esille muutama asia, jotka ensi vuonna toteutuvat. Esimerkiksi ensimmäisen vieraan kielen oppiminen aloitetaan jo ensimmäisellä luokalla — perusopetuksen ensimmäisen vuoden keväällä vuodesta 2020 lähtien tämä rahoitus lähtee käyntiin.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Myös viisivuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta koskevaa kokeilua laajennetaan. Tämä on aika laajalti herättänyt kiinnostusta, ja se on hienoa, että saamme siitä kokemuksia tulevaisuutta varten, sillä me kokoomuksessa näemme, että kyllä se koulutuksen tasatarvo lähtee jo varhaiskasvatuksesta ja varhaiskasvatuksella voidaan kaventaa oppimiseroja tullessa peruskouluun.

Sen lisäksi kuitenkin olen jonkun verran keskustellut tutkijoiden kanssa oppimisvaikeuksista, ja on todella tärkeää, että oppimisvaikeudet tunnistetaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa, viimeistään peruskoulun ensimmäisellä luokalla. Silloin kun lapsi saa riittävästi tukea ja apua paitsi koulussa myös omalta perheeltään, lapselle ei muodostu huonon oppijan identiteettiä, ja hyvinkin nopeasti, jos saa oikeanlaista apua ja tukea, voidaan päästä ihan normaaliin opetustahtiin mukaan. Sen vuoksi on tärkeää tunnistaa haasteet aikaisessa vaiheessa.

Haluan myös todeta, että sivistysvaliokunnassa käsittelemämme ja täällä hyväksymämme lukiolaki astuu voimaan ensi vuonna elokuun alussa ja lukiokoulutus uudistuu. Sinne tulee korkeakoulukurkistuksia ja kansainvälistymisen mahdollisuuksia ja opinto-ohjausta lisätään, mikä on erittäin hyvä asia, sillä lukiolaiset ovat jo nyt kokeneet kuormitusta opinnoissaan, ja uskon, että opinto-ohjaukselle on suuri tarve, kun vielä nyt pääsykoeuudistuksen on yliopistojen ja korkeakoulujen toimesta toteutettu.

Luku- ja kirjoitustaidosta ei voi riittävästi puhua. On hyvä, että meillä on ihan erillisiä ohjelmia sitä varten, että saamme lukutaitoa kehitettyä. Päivittäinen lukeminen yhdessä lasten kanssa on tosi tärkeää. Minulta se nyt valitettavasti tänään jäi väliin, kun täällä teidän kanssanne olen keskustelemassa, mutta muuten kyllä joka ilta luemme lapsillemme iltasadun, ja toivottavasti mahdollisimman moni vanhempi tekee niin.

1.21 Jukka Gustafsson sd: Edustaja Multala, toivottavasti huomisiltana saatte lukea lapsellenne sadun, se on tosi arvostettava asia.

Tässä on nyt mielenkiintoinen tilanne näin opposition ja hallituspuolueitten välillä ja kesken. Täällä edustaja Pilvi Torsti lainasi sitä, että tässä koulutuspolitiikan isossa kuvassa on tapahtunut nyt tietynlaista hyytymistä. Se johtuu pääosin näistä merkittävistä säästöistä, mutta sen rinnalla hallitus on tehnyt nyt viimeisen vuoden aikana tiettyjä pieniä paikkausaskelaita, joita ei sinällään pidä myöskään vähätellä, mutta siitä nyt ei päästä mihinkään, että ne eivät sitä isoa kuvaa nyt valitettavasti muuta, ja tähän nyt matkan varrella ovat puuttuneet niin taloustieteen nobelistit kuin EK ja niin edelleen. Hallituksen koulutuspolitiikka on saanut erittäin huonon arvion asiantuntijoilta.

Tässä on ihan oikein nostettu muun muassa edustajien Multala ja Kosonen taholta liikkunnan merkitys ja arvo. Olen siitä asiasta samaa mieltä. Minä olen oikeastaan viimeisen kymmenen, viidentoistakin vuoden aikana jo itsekseni ajatellut näin, että peruskoululla on itse asiassa neljä viisi tämmöistä ydintehtävää, visiota, joista tärkein tietysti liittyy oppimiseen, toinen kasvatukseen, kasvatustehtävään, kolmas hyvinvointiin, lasten hyvinvoinnista huolehtimiseen, ja sitten neljäntenä minulla on ollut aina liikunta, mutta näen siinä yhteydessä myöskin taito- ja taideaineiden kasvavan roolin ja merkityksen, että liikunta sinällään tanssin ja muun kautta mahdollistaa aivan valtavia ulottuvuuksia, musiikinkin ja näin. Ja sitten viidentenä on tällainen yleisempi ihmisenä kasvaminen, kansalaisena kasvaminen, kansalaistaidot. Näitä pitäisi meidän peruskoulun tavoitteissa seurata, vahvistaa, ja hyvä rehtori katsoo näitten perään ja sitouttaa opettajat, lasten vanhemmat ja lapset tähän mukaan.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla keskustan koulutuspoliitikkojen näkemyksiä eilen ja tänään. On helppo olla samaa mieltä, että peruskoulun perustehtävää tulee vahvistaa. Siihen jo äsken myöskin itse viittasin. Mutta se ei sulje pois sitä, etteikö peruskoulun kehittäminen ja oppivelvollisuusosoikeuden, oppivelvollisuusiän, jatkaminen ole osa sitä koulutuspolkua. Ja minä toivon, että keskustapuolue ja myöskin kokoomus tulisivat tähän keskusteluun aidosti mukaan, onhan myöskin OAJ merkittävänä asiantuntijajärjestönä tukemassa tätä oppivelvollisuusiän nostoa.

Minulle henkilökohtaisesti sopii hyvin se ajatus, joka tuossa hetki sitten esitettiin, että pienten lasten koulun kohdalla, siinä kakkosluokan vaiheessa, pitää katsoa myöskin niitä oppimisedellytyksiä. Mutta se on minusta tämmöistä normaalia koulun toimintaa, minä en siinä nyt tekisi tämmöistä isoa jakoa sitten kuitenkaan. Mutta ymmärrän sen ajatuksen, etenkin jos ja kun lähdemme siitä, että tämä varhaiskasvatus tulee jo 5—6-vuotiaana enemmän tai vähemmän pakolliseksi tai esikoulunomaisesti, sillä nämähän myöskin muodostavat sitten tämmöisen jatkumon ja arviointikohteen.

Kyllä meillä aineksia nyt varmaan on niin vaalikeskusteluihin kuin sitten vaalien jälkeenkkin. Katsotaan, ketkä sitten vaaleissa pärjäävät, ja tehdään sitten hyvä hallitusohjelma ja nostetaan koko kansan koulutustasoa ja osaamista ja palautetaan Suomi maailman kärkeksi, mitä tulee tähän koulutusosaamiseen ja tasa-arvoon.

1.26 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On vähän pakko puuttua tähän edustaja Torstin toteamukseen siitä, että hallitus ”hyytyy isojen uudistuksien edessä”. En kyllä täällä koulutuspuolella niin voi mitenkään sanoa, koska tällä kaudellahan on uudistettu lähes kaikki asteet peruskoulua lukuun ottamatta. Esimerkiksi tämä kauan kaivattu varhaiskasvatustasokin saatiin tehtyä ja muun muassa ammatillisen koulutuksen reformi, jota on odotettu 30 vuotta, ja näin pois päin, eli en puhuisi hyytymisestä.

Jos katsotaan vähän tuonne tulevaisuuteen ja sitä, mitä kaikuja tuolta opettajapuolelta oppilaitoksista olen kuullut, niin ehkäpä ensi kaudella voisi olla vähän semmoisen pinta-kaasun paikka uudistamisessa eli annettaisiin hieman tilaa niille uudistuksille, joita on tehty paljon. Toki tietenkin tietynlaista viilaamista varmasti on, ja parannuksia voidaan koko ajan tehdä, mutta esimerkiksi juuri tuolla peruskoulun puolella näiden erilaisten uudistusten sisäänajaminen tuollaisiin isoihin koulutuslaitoksiin, joissa niillä on paljon pidempi siirtymä kuin täällä meillä vaalikausikaan, vaatii aikaa, niin että esimerkiksi tämmöinen ilmiöoppiminen sitten menee esimerkiksi kaikissa oppiaineissa läpi, että opetellaan ne tavat, kuinka se sitten parhaiten toimii. Mutta tulevaisuudessa hallitusneuvotteluissa nähdään, miten sitten käy juurikin heidän kesken, jotka täällä sattuvat olemaan.

Vielä nostaisin nämä tki-panostukset. Tuossa aikaisemmassa keskustelussa eilen edustaja Jaskari nosti tätä soveltavan tutkimuksen osuutta ja sen tärkeyttä juurikin yliopistojen ja korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön suhteen. Vielä ehkä nostaisin siihen semmoisen näkemyksen, että koska yritykset tekevät kuitenkin globaalia kauppaa, toimivat kansainvälisessä ympäristössä ja tekevät usein kehitystyötä näiden asiakasyritystensä kanssa, niin meidän olisi syytä miettiä myös tältä pohjalta tätä meidän rahoituspuoltamme, että ei vain poissuljeta sitten mitään mahdollisuutta. Näitä rahoitusmalleja täytyisi joustavoittaa siten, että todella myös tämä [Puhemies koputtaa] vientivetoinen yrityspuolellemme pääsee tähän tutkimusrahoitukseen käsiksi.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

1.30 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Ehkä tähän voisi todeta, että ”o tempora o mores”. Kai se suomalaisesta koulutusmaailmasta jotain kertoo, että viisi päivää ennen joulua kello puoli kahdelta yöllä todellakin käymme ehkä ihan laadukasta ja tulevaisuuteen orientoitunutta koulutuspoliittista keskustelua, ja sen takia otin vielä itsekin puheenvuoron. Todettakoon, arvoisa puhemies, että juhlistan itse samalla sitä, että 15 vuotta on siitä, kun tanssin väitöskaronkassani kutakuinkin samaan kellonaikaan.

Keskustan ja kokoomuksen puheenvuoroissa on useammankin kerran todettu, että ollaan lähdetty kohti parempaa suuntaa, ja toisaalta ehkä keskustan leirissä toistuu tämä fraasi ”perusta kuntoon”. Näistä on tietysti helppo olla samaa mieltä. Sen ikään kuin ehkä risitriidan tai havainnon kuitenkin haluaisin vielä nostaa, että nyt kun me luemme tutkijoiden arvioita — kun esimerkiksi edustaja Kosonen nyt nosti esiin tämän uudistuskysymyksen — niin on pitänyt kysyä, mikä on uudistus, mitä tarkoitetaan milloinkin uudistamisella, mitä on leikkaus, mikä on merkittävä muutos, mikä on innovaatio ja niin edelleen. Ehkä tämä kritiikki on nimenomaan liittynyt tällaisen pikapoliittisen toimintakulttuurin hankkeisiin. Se ei ole ollenkaan ollut pelkästään tämän hallituskauden ilmiö, vaan se on ollut pidempi suomalainen koulutuspoliittinen ilmiö, josta meidän on ehkä hyvä jollain tavalla tulla tietoiseksi ja sitä sitten tarkastella kriittisesti, kun tästä lähdetään eteenpäin.

Itse pidän ehkä kaikkein hankalimpana nimenomaan varhaiskasvatukseen kohdistunutta hyvin tempoilevaa politiikkaa, jossa on ensin leikattu subjektiivinen oikeus, sitten on tehty nyt hyvin monia niin kuntatasoisia kuin valtiotasoisia kokeiluja — ihan hyvistä asioista, mutta kokonaisuuden hahmottaminen ja vaikutuksien arviointi tulee silloin erittäin vaikeaksi, kun on samanaikaisia ja muutaman vuoden välein vähän vaihtuviakin suunnitelmia.

Näin ollen, kun lähdemme tästä katsomaan eteenpäin tulevia vuosia — ehkä tässä joukossa, joka täällä tähän aikaan koulutuspolitiikasta haluaa keskustella — pidin kiinnostavana, kun viime viikolla julkaistiin Tomi Kiilakosken ja Tommi Hoikkalan raporttiartikkeli, jossa he pohtivat, olisivatko esimerkiksi jatkuvan oppimisen ja digitalisaation aiheuttamat kysymykset sen kaltaisia, joissa jonkinlainen komiteatyypinen työskentelytapa olisi hyvä rakentaa, nimenomaan sekä poliittisessa ylivaalikautisessa hengessä että myöskin niin, että tällainen tutkimuksellinen ja vaikutusarviointien läpinäkyvyys olisi koko ajan olemassa. Tätähän meillä ei rehellisesti sanottuna viime vuosina oikeastaan koulutuspoliittisissa uudistuksissa ole ollut. Niitä eivät ole pystyneet kovinkaan objektiivisesti arvioimaan muut kuin ne toimijat, jotka ovat hallituksessa niitä olleet tekemässä. Eli tämän ajatuksen jättäisin tässä kohtaa itämään.

Ja kyllä yhdyin tässä kohden edustaja Multalan arvioon, että nimenomaan tki-puolella minusta tämä suunnanmuutos oli merkittävin, jos kohta se kohdistuu aika voimakkaasti yritysvetoiseen tki:hin. Eli se, mihin meidän pitää todella pistää kovasti panoksia, on se, että pohditaan, millä tavalla me huolehdimme meidän korkeakoulujemme tutkimuksen ja tutkijoiden mukanaolosta, jotta innovaatioita syntyy myös tulevaisuudessa, että me emme tavallaan tyhjennä pankkia ja ihmettele, että mitäs sitten seuraavaksi. — Kiitos.

1.33 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tästä on ihan hyvä jatkaa. Tässä lisäyksessä hän oli myös Suomen Akatemialle kohdennettavaa rahaa nuorille tutkijoille, ja se on ollut äärimmäisen haasteellinen kohta. Olen ymmärtänyt, että tutkijan uralle ei välttämättä löydy rahoitusta, ja nyt tähän on löydetty tällainen kohdennus, joka toivottavasti ainakin osaltaan vähän auttaa tässä. Ja sitten jos me kuitenkin ajattelempa, että meillä on tavoit-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

teena — ainakin kokoomus on sitoutunut siihen Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:een, ja siinä tämä on yhtenä tavoitteena — 4 prosentin osuus bkt:stä tki-rahoituksessa, niin sitä ei millään saavuteta vain julkisella rahoituksella eikä yliopistojen rahoituksella vaan me tarvitsemme nimenomaan yritykset siihen mukaan. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että tässä nyt otetaan askelia siihen suuntaan, että päästään eteenpäin tässä tavoitteessa. Business Finlandin kautta tuleva rahoitushan ei toivottavasti jää yksinkertaiseksi rahoitukseksi, vaan se generoi lisää tki-rahoitusta yritysten puolelta, ja siten toivottavasti tämä raha kertyy sitä kautta. Muuten me emme millään tule pääsemään tähän, ainakin uskoisin, suurimman osan meistä allekirjoittamaan tavoitteeseen.

Täytyy tässä todeta vielä, että me olemme hyvin monesta asiasta samaa mieltä. Ehkä joistakin toimenpiteistä, ainakin tavoitteiden tasolla, meillä sitten saattaa olla erilaisia näkemyksiä. Ja kun täällä monesti peräänkuulutetaan tätä tutkittua tietoa, niin kuitenkin on myös sellaisia tutkijoita, jotka toteavat muun muassa näin: ”Oppivelvollisuuden nostamista en kannata. Se on poliitikoille helppo ratkaisu, perinteinen hallinnollinen näennäisratkaisu. Kolme vuotta lisää koulussa istuttamista ei kohenna niiden nuorten tilannetta, joiden kyky kiinnittyä jatko-opintoihin on heikko.” Tämä on juuri se meidän huolenaiheemme kokoomuksessa, kun yli 10 prosenttia peruskoulun päättävistä valmistuu riittämättömillä luku- ja kirjoitustaidoilla, ja se vaatii nimenomaan sitä perustan laittamista kuntoon ensisijaisesti. Tällä hetkellä meillä on koulutustakuu, joka tarkoittaa, että kaikille on opiskelupaikat olemassa. Suurempi ongelma on se keskeyttäminen, ja siihen me emme pysty puuttumaan sillä, että me pidennämme oppivelvollisuutta, jos tiedot ja taidot eivät ole kunnossa. Meidän pitää ensisijaisesti pystyä antamaan kaikille ne perustaidot siellä perusasteella ja sitten totta kai auttamaan niitä, jotka ovat vaarassa pudota sieltä toiselta asteelta. Ja ainakin itse ulottaisin sen jälkiohjausveloitteen niin peruskouluun kuin sitten ammatilliseen koulutukseen. Sen lisäksi me olemme myös valmiita pidentämään oppivelvollisuutta, mutta peruskoulun puolella, niin että peruskoulussa tosiaan saavutetaan ne peruskoulun tavoitteet eli riittävät jatko-opintovalmiudet ja tiedot ja taidot pärjätä myös elämässä.

1.36 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Olin jo luovuttamassa, mutta edustaja Gustafssonin puheenvuoro kirvoitti pyytämään vielä yhden puheenvuoron.

Tähän pienten lasten kouluun liittyy kyllä merkittävä muutos nykyiseen. Nykyisinhän on tilanne, että lapset pääsääntöisesti etenevät ikätovereittensa mukana vuosiluokalta toiselle. Nykyisin on hyvin harvoin tilanne, että luokkaa kerrataan. Tähän pienten lasten kouluun liittyy juuri se, että lapselle annetaan aikaa siinä esiopetuksen, ykkösen, kakkosen aikana niin, että joku lapsista voi edetä, mikäli taidot on, tämän kolmen vuoden kokonaisuuden kahdessa vuodessa, mutta jos tarvitaan enemmän aikaa, niin on neljä vuotta, joillekin ehkä viisi vuotta, ehkä se siihen sitten loppuukin. Eli silloinhan se tarkoittaa, että lapset eivät enää etene peruskoulua ikäluokittain. Se on minusta aika iso muutos, ja se on kulttuurinakin muutos tuossa.

Meillä on mieletön haaste tulevaisuudessa nyt sitten tämän koulutuksen suhteen. Meillä pitää samaan aikaan alkaa rakentaa sieltä pohjalta kestävä perustaa — ”perusta kuntoon” ei ole vain fraasi nyt tässä yhteydessä — ja samaan aikaan meillä pitää myös varmistaa, että meillä ei enää siirry uusia oppilaita toiselle asteelle puutteellisin taidoin. Eli se tarkoittaa sitä, että meidän täytyy jo peruskoulun muilla luokilla ryhtyä vahvempaan tukeen ja kenties hakea uusia apuja sinne kouluun ja sitten viimeistään kahdeksannella luokalla alkaa jo tukea sitten sitä polkua, mihin suuntaan on etenemässä, antaa mahdollisuutta näille

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

oppilaille, joilla on kykyjä, suorittaa vaikka enemmän ja taas antaa lisää valmiuksia niille, jotka ovat suuntaamassa ammatilliselle puolelle. Mutta se ei riitä, kun meidän pitäisi kouluttaa vielä ne, joilta puuttuu kokonaan se toisen asteen tutkinto tällä hetkellä. Ja sitten vielä: meillä tulee työn muutoksen ja murroksen kautta uusia koulutettavia, joille pitää luoda uusia valmiuksia uuteen työhön.

Eli aikamoinen haaste on tulevina hallituskausina saada tämä koulutuksen kokonaisuus järjestykseen.

1.38 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Parviainen hyvin avasi tätä keskustan ajatusta koulutusuudistuksista ensi kaudella. Ehkä vielä näihin taitoihin liittyen, mitä hän tuossa ansiokkaasti jo kertoi, mitä näillä nuorilla tulisi olla, lisäksi sen, että tietenkin luku- ja kirjoitustaidot, matematiikkataidot, koulunkäyntitaidot, mutta tällä hetkellä on myös paljon niitä nuoria, joilta puuttuvat semmoiset peruselämäntaidot, eli ei osata tulla oikeaan aikaan kouluun, ei nukuta riittävästi, ei syödä hyvin, sitten varsinkin liikunta sieltä puuttuu. Eli ihan tällainen elämänhallinta ja ihan tällaisien perusasioidenkin huomioiminen on äärimmäisen tärkeää monen nuoren kohdalla.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä tähän yliopisto- ja korkeakoulumaailmaan. Aika paljon on kuulunut yliopistoista ja korkeakouluilta kritiikkiä tällaisista hankerahoitusta kohtaan, ja myös näissä kärkihankkeissa, joihin ehkä tuossa edustaja Torstikin viittasi, on hyvin tempoilevaakin ollut. Me keskustassa kyllä näemme, että tämän yliopisto- ja korkeakoulurahoituksen tulisi olla hyvin läpinäkyvää ja myös sellaista, että mahdollisimman vähän olisi näillä laitoksilla byrokratiaa hoidettavana ja että olisi enemmän sitä perusrahoitusta, jolla he voivat sitten toteuttaa niitä tavoitteitaan, mitä ovat strategioissaan luoneet. Tähän osin vastaakin tämä yliopisto- ja korkeakoululain muutos, joka meillä tässä on ollut jo hyväksyttyinä. Siellähän juuri tämä hankerahoitus sitten tulee vähenemään tämän jatkuvan oppimisen puolella, mikä on todella hyväkin asia.

Vielä sitten tästä korkeakoulurahoituksesta yleensä: Suomen korkeakoulurahoitus, nimenomaan julkiselta puolelta, on OECD-maiden kärkeä. Niin kuin tuossa edustaja Multalakin totesi, meidän täytyisi nyt tutkimus- ja kehityspuolelle saada yrityksiä vahvasti mukaan ja sitten myös tänne koulutuspuolelle. Nyt täytyy iloksi todeta, että Supercell on vastannut yhteen haasteista. Suomea vaivaa koodaripula, ja nyt he ovat perustaneet yksityisen koodauskoulun, joka tarjoaa korkeakoulutasoista opetusta. [Puhemies koputtaa] Minusta tämä on erittäin tervetullut liike — toivottavasti moni muukin yritys lähtee tällaisiin hyviin innovatiivisiin panostuksiin mukaan.

1.42 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Rupean kyllä omalta kohdaltani jo päättämään keskustelua ja kunnioitan puhemiehenkin ajankäyttöä. Tiedän, että teillä on ollut ranakat viikot.

Itse asiassa kohdennan puheenvuoroni vain sitten yhteen kohtaan. Tämä oli nyt hyvä, että tätä pienten lasten koulua ja sitä ajatus- ja arvomaailmaa avasitte. Siinä on varmaan äliä, ja katsellaan sitä sitten jatkossa.

Mutta sitten oppivelvollisuusiästä: Tässä edustaja Multala viittasi yhteen asiantuntijaan. No, pidän tässä kysymyksessä myöskin itseäni koulutusasiantuntijana. Minulla on lukuisia tutkimuksia ja muita, joita olen käynyt läpi. Minusta parasta oli se, kun talousneuvoston puheenjohtaja, arvostamani professori Roope Uusitalo, hyvin vakuuttavasti on perus-

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

tellut, miksi se on tarpeen ja välttämätön, ja kysyy jotenkin retorisesti, että miksi 16-vuotiaalla, alaikäisellä, on oikeus päättää näin, että jää kotiin sohvalle istumaan.

No, asia ei ole tietystikään näin yksinkertainen, ja yhdyn siihen arvioon — minä olen paljon puhunut siitä — että oppivelvollisuuden nosto ei ole mikään automatic vaan se vaatii vahvan peruskoulun uudistamisen, erityisesti yläasteen, jolloin nuorille ikään kuin muodostuu itsestäänselväksi se, että opinpolku jatkuu.

Ja kun luin ammatillisen koulutuksen reformilainsäädäntöä ja siellä on aina näitä eri maiden järjestelmien kuvailuja, niin Tanskassa 60 prosenttia lapsista käy vielä peruskoulun jälkeen tällaisen, jota voidaan kutsua nyt sitten vaikka kymppiluokaksi — kuulitte oikein, 60 prosenttia. He täydentävät opintojaan, kypsyvät ja niin edelleen. Meillähän merkittävä osa peruskoulun päättävistä lapsista ja nuorista on jotenkin hyvin epätietoisia siitä, mihin mennä, mihin suunnata ja niin edelleen. No, yksin sen takia ei oppivelvollisuuden nostoa tarvita, ja sen takia minä just korostan myöskin peruskoulun toiminnallista ja sisällöllistä kehittämistä. Mutta muun muassa kun Amerikassa on osavaltioita, joissa on 18-vuotiaisiin ulottuva oppivelvollisuusikä, niin siellä tehdyt tutkimukset — vertailevat tutkimukset, kun on muitakin — sanovat, että he menestyvät ja pärjäävät elämässään paljon paremmin kuin ne, joilla sitä oppivelvollisuutta ei ole. — No niin, riitti.

1.45 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Jatkan lyhyesti oikeastaan siitä, mihin edustaja Gustafsson päätti, ja totean myös omalta osaltani, että sen jälkeen — ellei oikein provokaatiivisesti joku käyttäydy tai esitä kysymyksiä — saatan olla pyytämättä puheenvuoroja.

Mutta kaksi kommenttia liittyen tähän edustaja Multalan puheenvuoroon.

Ensin tämä koulutustakuu. Sehän on sillä lailla kiinnostava — entinen opetusministeri Gustafsson muistaa sen valmistelun huomattavasti allekirjoittanutta tarkemmin — että siinä nimenomaan on ollut kysymys siitä, että on käsitelty koko ikäluokka, ei ole siis tehty täsmätoimia vaan käsitelty koko ikäluokka, ja silloin on saatu tuloksia: aika merkittävästi saatiin lisääntymään toisen asteen aloittaminen koko ikäluokan tasolla. Eli siinä mielessä se oli juuri sen kaltainen toimi, jota tavallaan sitten taas oppivelvollisuuteen kriittisesti suhtautuvat vastustavat, ja ehkä itse sanoisin, että se jopa yllättävänkin nopeasti vaikutti useiden prosenttiyksiköiden tasolla.

Ja toisena kommenttina, liittyen nyt tähän tutkimukselliseen evidenssiin: Se kaikkein keskeisinhän on ollut yksi väitöskirja, siis taloustieteilijä Hanna Virtasen väitöskirja, jonka tutkimusasetelma on harvinainen koulutuspolitiikassa. Yleensä meidän on vaikea löytää tutkimusta, joka voisi tavallaan tulevaisuuteen katsovaa vaikuttavuutta arvioida, mutta siinä pystyttiin nyt arvioimaan sitä toisen asteen aloittamista tai aloittamatta jättämistä ja sitä, miten se vaikuttaa ikään kuin samanlaisella lähtötasolla tulevalle. Ja sen evidenssi oli niin merkittävä, että talouspolitiikan arviointineuvosto päätyi siihen johtopäätökseen, jonka edustaja Gustafsson tuossa totesi. Tämähän sitten tavallaan jättää täysin avoimeksi koko tämän meidän muun keskustelumme, joka on tietenkin superrelevantti liittyen peruskoulun tarjoamiin osaamistaso- ja valmiuksiin ja niin edelleen, mutta se iso kuva, jonka kai kaikki vielä jakavatkin, on, että peruskoulutus tänä päivänä on myös toisen asteen sisältävä. Ja Hanna Virtasen väitöskirjan puitteissa on kohtuullisen vakuuttava evidenssi tarjolla siitä, että se, että se tulee kaikille myöskin velvoittavaksi koulutukseksi, on perusteltu liike, kaikkien näiden muiden liikkeiden ohella. Näihin me varmaan palaamme sitten ensi keväänä, mutta minusta on tärkeää muistaa tämä Hanna Virtasen väitöskirja tässä keskustelussa.

Budjetin alikohta PTK 134/2018 vp

1.47 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Minäkin ajattelin kyllä tähän päätellä, enkä nyt enää palaa tähän oppivelvollisuuskeskusteluun. Me varmaan pääsemme näistä vielä moneen otteeseen keskustelemaan, mikä on aivan erinomaista. Mutta se, mikä on tietysti hienoa, on se, että koulutuksesta jaksetaan kuitenkin täällä keskellä yötä keskustella. Varmaan me kaikki olemme sitä mieltä, että ilman osaamista tämä kansakunta ei pärjää nyt eikä tulevaisuudessa. Vaikka täällä toki on tapahtunut myös valitettavia leikkauksia ja pidän niitä erittäin ikävinä — tietysti kaikki me, jotka sivistysvaliokunnassa istumme, olemme kuulleet myös niiden vaikutuksista — täytyy myöntää, että olen sen vuoksi äärimmäisen iloinen siitä, että nyt kuitenkin suunta on parempaan päin. Toivottavasti talous ja työllisyys jatkavat kehittymistään hyvään suuntaan, jotta tätä samaa voidaan sitten ensi hallituskaudella jatkaa eikä tarvitse puhua koulutuksen osalta — ainakaan koulutuksen osalta — leikkauksista.

Vielä tässä totean kuitenkin sen, että meillä on ilmeisestikin kohtuullisen yhtenäinen näkemys siitä, että varhaiskasvatuskin on tärkeä osa koulutuspolkua. Haluan nyt vielä kerran tätä nostaa esille, että olen silti, vaikka täällä sitäkin on jo kritisoitu, että tämä tasa-arvorahoitus ei paikkaa kaikkea — ei varmasti kaikkea paikkaakaan — äärimmäisen iloinen siitä, että varhaiskasvatuskin nyt saa oman tasa-arvorahoituksensa.

Esimerkiksi meillä Vantaalla on paljon sellaisia alueita, joilla enemmistö lapsista, jotka ovat varhaiskasvatuksessa, on vieraskielisiä, ei puhu välttämättä suomea juurikaan tai puhuu sitä toisena kielenään, vanhemmat eivät välttämättä puhu suomea. Näillä alueilla on jo aiemmin todettu tarve enemmän henkilöstölle ja erityisesti sellaiselle henkilökunnalle, joka puhuu suomea. Nyt kun valtiokin tähän tarjoaa apuaan, niin uskon, että pystymme myös jo varhaiskasvatuksessa parantamaan koulutuksen tasa-arvoa ja täten kaikkien valmiuksia aloittaa peruskoulussa ja siellä oppia niitä tärkeitä tietoja ja taitoja.

Vielä haluaisin nostaa myös kerhotoiminnan — tuossa luettelini näitä hyviä asioita liikunnan ja urheilun saralta mutta unohdin tosiaan sen. Hyvä, että nyt kerhotoiminnan määrärahat eivät tipu.

Ja toinen asia, jonka unohdin mainita, on yksityisen kopioinnin hyvitys. Täällä salissa siitä aikaisemmin keskusteltiin, ja on hyvä nyt, että valtiovarainvaliokunta päätyi nostamaan sen rahoituksen sille tasolle, jolla se on ollut. Mutta se tarve ei poistu, ja tämä rahoitusmalli kyllä tulevaisuudessa katsotaan, että mikä se kohtuullinen korvaus oikeasti on, ja niin, että tämä korvaustapa olisi tulevaisuudessa teknologianeutraali eikä ikään kuin katsoisi aina historiaan. Tästäkin varmasti jatkamme keskustelua sitten tulevinä päivinä ja vuosina.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.